

**«Электр желілерін басқару жөніндегі
Қазақстан компаниясы» (Kazakhstan Electricity Grid Operating
Company) «KEGOC» АҚ**

Шоғырландырылған қаржылық есептеме
2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебімен бірге

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБІ

«Электр желілерін басқару жөніндегі Қазақстан компаниясы» АҚ Акционерлеріне, Директорлар кеңесіне және Басшылығына

Пікір

Біз «Электр желілерін басқару жөніндегі Қазақстан компаниясы» АҚ мен оның еншілес ұйымының (бұдан әрі – «Топ») шоғырландырылған қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, әрі оған 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп, жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп, көрсетілген күні аяқталған жыл үшін капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп, сондай-ақ есеп саясатының негізгі ережелеріне қысқаша шолуды қоса алғанда, қаржылық есептілікке жасалған ескертпелер жатады.

Біздің пікірімізше, қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік барлық елеулі аспектілерде 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың шоғырландырылған қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының шоғырландырылған қозғалысы мен шоғырландырылған қаржылық нәтижелерін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС) сәйкес дұрыс бейнелейді.

Пікір білдіру негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына (ХАС) сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес біздің міндеттеріміз бұдан әрі біздің есебіміздің «Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңестің Кәсіпқой бухгалтерлер этикасының кодексіне (тәуелсіздіктің халықаралық стандарттарын қоса) (бұдан әрі – БХЭСК Кодексі) сәйкес Топқа қатысты біз тәуелсізбіз және біз БХЭСК Кодексіне сәйкес басқа да этикалық міндеттерді орындадық. Біз алынған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылады деп пайымдаймыз.

Аудиттің негізгі мәселелері

Аудиттің негізгі мәселелері - біздің кәсіптік пайымдауымызға сай ағымдағы кезең үшін шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болып табылған мәселелер. Бұл мәселелер шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитіміздің контекстінде және осы есептілік туралы пікірімізді қалыптастыру кезінде қарастырылған және біз бұл мәселелер жөнінде бөлек пікірімізді білдірмейміз. Төменде көрсетілген әрбір мәселеге қатысты тиісті мәселенің аудитіміздің барысында қалай қарастырылғанының сипаты осы контекстінде келтіріледі.

Біз есебіміздің «Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған міндеттерді, оның ішінде осы мәселелерге де қатысты міндеттерді орындадық. Тиісінше, аудитімізге шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалауымызға жауап ретінде әзірленген рәсімдерді орындау жатады. Аудиторлық рәсімдеріміздің, соның ішінде төменде көрсетілген мәселелерді қарастыру барысында орындалған рәсімдердің нәтижелері қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы аудиторлық пікірімізді білдірудің негізі болады.

Аудиттің негізгі мәселелері

Негізгі құралдарды бағалау

2023 жылғы 31 желтоқсанында аяқталған жыл бойынша Ұлттық электр торабының («ҰЭТ») активтерінің баланстық құны 718.550.166 мың теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсанда: 733.464.524мың теңге).

ҰЭТ активтері Топтың есеп саясатына сәйкес әділ құн бойынша көрсетіледі. Топ әрбір есепті күнге ҰЭТ активтерінің баланстық құнының олардың әділ құнынан қаншалықты ерекшеленетініне талдау жүргізеді. Әділ құнның ықтимал ауытқуларын бағалау үшін Топ басшылығы әділ құнның өзгеру тәуекеліне неғұрлым ұшыраған активтерді алмастыру құнын айқындайды.

ҰЭТ активтерінің баланстық құнының елеулі болуына, сондай-ақ ҰЭТ активтерінің әділ құнының өзгерістеріне талдау жүргізу кезінде басшылықтың кәсіби пайымдау мен бағалауды едәуір пайдалануына байланысты бұл мәселе аудиттің негізгі мәселелерінің бірі болып табылды.

ҰЭТ активтері және ҰЭТ активтерінің әділ құнының өзгерістерін талдау туралы ақпарат шоғырландырылған қаржылық есептеменің 4 және 6-Ескертпелерінде ұсынылған.

Біздің аудит барысында тиісті негізгі мәселе қалай қаралды

Біз Топ басшылығынан 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ҰЭТ активтерінің баланстық құнының олардың әділ құнынан ерекшеленетіні туралы талдау алдық.

Біз Топтың талдауын және қабылданған көзқарасты қарастырдық.

Осылайша, біз ҰЭТ активтерінің құнын құрайтын негізгі шығыстардың құрамын зерттедік және ҰЭТ активтерінің құнының негізгі түрі болып табылатын металдың әділ құнының 2022 жылдың 1 желтоқсанында өткен бағалауға сәйкес құнымен салыстырғанда қаншалықты өзгергенін талдадық. Біз Топтың талдау жүргізу үшін пайдаланатын тарифтер мен электр энергиясының болжамды көлемдері сияқты басқа да мәліметтерін талдадық. Біз 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы дисконт мөлшерлемесі мен ұзақ мерзімді өсу қарқынының қаншалықты өзгергенін алдыңғы бағалауға сәйкес салыстырдық.

Біз шоғырландырылған қаржылық есептеменің 4 және 6-Ескертпелерінде ашылған ақпаратты талдадық.

Кредиттік келісімдер шеңберінде шарттық талаптарды сақтау

Кредиттік келісімдер мен облигациялық бағдарламалардың талаптарына сәйкес Топ белгілі бір шарттық талаптарды (ковенанттарды) сақтауы тиіс. Бұл шарттардың бұзылуы қаржыландырудың жетіспеушілігімен қатар айтарлықтай айыппұлдар мен өсімақыларға әкелуі мүмкін.

Шарттық талаптарды сақтау аудиттің маңызды мәселесі болып табылады, өйткені ол шоғырландырылған қаржылық есептемені әзірлеу кезінде пайдаланылатын үздіксіз қызмет туралы болжамға, сондай-ақ қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте қарыздар мен облигациялар бойынша міндеттемелерді жіктеуге үлкен әсер етеді.

Кредиттік келісімдер шеңберінде шарттық талаптарды сақтау туралы ақпарат шоғырландырылған қаржылық есептеменің 28-Ескертпесінде ашылған.

Біз несиелік келісімдердің шарттарын, қарастырдық және қаржылық және қаржылық емес шарттарды қарастырдық.

Біз есептеулерде қолданылатын деректерді шоғырландырылған қаржылық есептемемен салыстырдық.

Біз есептеулердің математикалық дәлдігін қаржылық көрсеткіштер бойынша тексердік.

Біз басшылықтың алдағы 12 айда қандай да бір шарттардың бұзылуы және бұзушылықтың қызметтің үздіксіздігі принципіне ықтимал әсері болуы мүмкін деген қауіп-қатерін талдадық. Біз 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шарт талаптарын сақтауға қатысты кредиторлардан алынған мәліметтерді талдадық.

Біз сондай-ақ шоғырландырылған қаржылық есептемеде ашылған ақпаратты талдадық.

Заңнамадағы өзгерістердің Топтың түсіміне әсері

2023 жылғы 1 шілдеден бастап «Электр энергетикасы туралы» Заңға (бұдан әрі – Заң) электр энергиясын бірыңғай сатып алушыны енгізу арқылы электр энергиясының көтерме сауда нарығының (ЭКН) жұмыс істеу механизмін реттеу және нақты уақыт режимінде электр энергиясының теңгерімдегі нарығы (ЭТН) туралы өзгерістер енгізілді.

ЭКН-да энергия өндіруші ұйымдар өндіретін барлық электр энергиясы, тұтынушылар мен өнеркәсіптік кешендердің энергия өндіруші ұйымдары мен бір ұйымға жататын ұйымдар арасындағы электр энергиясын сатып алу-сатуды қоспағанда, электр энергиясы Бірыңғай сатып алушыға сатылады (*тұлғалар топтарының тізімін Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігі қалыптастырады*).

Өз кезегінде, ЭТН Қазақстандағы БЭЖ-дегі теңгерімсіздіктерді реттеуді қамтамасыз етеді және ауытқулар тудырған нарық субъектілеріне бағыттауға мүмкіндік береді.

Жаңа нарық моделінің жұмыс істеуін қамтамасыз ету мақсатында «Электр энергетикасы туралы» Заңға сәйкес тиісті келісімдер негізінде 2023 жылғы 1 шілдеден бастап «KEGOC» АҚ нарық субъектілеріне ұлттық электр торабын пайдалану жаңа қызметін көрсетеді. Сонымен бірге, электр энергиясын ұлттық электр торабы арқылы беру бойынша электр энергиясын беру қызметі сақталды және тұлғалар тобына кіретін ұйымдарға (электр станциясынан бір тұлғалар тобына жататын тұтынушыға ҰЭТ арқылы электр энергиясын беру кезінде, яғни беру бағыты мен нысаналы бағытын анықтауға болады) электр энергиясының мемлекетаралық транзитіне (басқа мемлекеттердің ұйымдарына қызмет көрсетуге), экспортқа/импортқа және ЖЭК екіжақты шарттар жасасқан тұтынушыларға көрсетіледі.

ЭТН теңгерімдеуші электр энергиясын және теріс теңгерімсіздіктерді сатып алуды және сатуды жүзеге асырады. «KEGOC» АҚ мен «Электр энергиясы мен қуаты рыногының қазақстандық операторы» («ЭҚРҚО» АҚ) арасындағы сатып алу-сату ЭТН-ның барлық субъектілерімен жасалған Сату-сатып алу және өзара қосылу шарттарына сәйкес жүзеге асырылады.

Біз Заңға енгізілген өзгерістермен таныстық. Біз Заңға енгізілген өзгерістердің «KEGOC» АҚ-да кірістерді қалыптастыру және тану процесіне әсерін зерттедік.

Біз нарық субъектілеріне көрсетілген қызметтерден түскен кірістерді, оның ішінде ҰЭТ пайдаланудан түскен кірісті және ҰЭТ арқылы электр энергиясын беруден түскен кірістерді тануды тексердік.

Сондай-ақ, теңгерімдеуші электр энергиясын сатудан түскен кірісті және «ЭҚРҚО» АҚ теріс теңгерімсіздікті сатып алу құнын тануды тексердік.

Біз ақшалай міндеттемелерді өзара есепке алу тізілімдерін тексердік, оның негізінде «ЭҚРҚО» АҚ тізілімде көрсетілген тұлғаларға сыйақыны талап ету құқығын «KEGOC» АҚ-на береді.

Біз өтелмеген шот-фактуралар бойынша ЭТН субъектілерінің дебиторлық берешегін өтеуді тексердік.

Біз саудалық дебиторлық берешек бойынша болжамды күтілетін несиелік шығындардың дұрыстығын тексердік.

Топтың 2023 жылғы жылдық есебіне енгізілген өзге ақпарат

Өзге ақпарат Топтың 2023 жылғы жылдық есебінде қамтылған ақпаратты қамтиды, бірақ шоғырландырылған қаржылық есептілік пен ол туралы біздің аудиторлық есебімізді қамтымайды. Өзге ақпарат үшін басшылық жауапты. 2023 жылғы жылдық есеп осы аудиторлық есеп беру күнінен кейін бізге қолжетімді болады деп күтілуде.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік бойынша біздің аудиторлық пікіріміз өзге ақпаратты қамтымайды және біз бұл ақпарат бойынша сенімділік қорытындысын білдірмейміз.

Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудитіне байланысты біздің жауапкершілігіміз жоғарыда аталған өзге ақпаратты бізге берілген кезде қарап шығу және өзге ақпарат пен шоғырландырылған қаржылық есептілік арасында немесе аудит барысында алған біліміміздің арасында елеулі сәйкессіздіктердің бар-жоғын және басқа ықтимал елеулі бұрмаланулардың бар-жоғын қарастыру болып табылады.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікке қатысты басшылықтың және корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғалардың жауапкершілігі

Басшылық осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындауға және оның ХҚЕС сәйкес шынайы ұсынылуына, сонымен қатар басшылықтың пікірінше алаяқтық немесе қателесуден болатын айтарлықтай бұрмаланушылықтары болмайтын шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындауға қажет болатын ішкі бақылау жүйесіне жауапты. Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау барысында басшылық Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін бағалауға, қызмет үздіксіздігіне байланысты деректерді тиісті жағдайларда ашып көрсетуге және қызмет үздіксіздігі жорамалы негізінде есептілікті дайындауға, жағдайларды немесе оның тарату немесе қызметін тоқтатудан басқа қандай да бір нақты баламасы болмаған жағдайларды қоспағанда.

Корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғалар Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындауын бақылауға жауапты.

Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз ықылассыз әрекеттер немесе қателесу салдарынан шоғырландырылған қаржылық есептілікте елеулі бұрмалаушылықтардың жоқтығына орынды сенімділік алу және біздің пікірімізді қосатын аудиторлық есеп шығару болып табылады. Орынды сенімділік – сенімділіктің жоғары дәрежесі болып табылады, бірақ ол ХАС сәйкес жүргізілген аудит барысында елеулі бұрмалаушылықтар бар болған жағдайда олардың әрдайым анықталуының кепілдігі болып табылмайды. Бұрмалаушылықтар ықылассыз әрекеттердің немесе қателесудің нәтижесінде туындауы мүмкін. Егер бұрмалаушылықтар пайдаланушылардың қаржылық есептілік негізінде қабылдайтын экономикалық шешімдеріне жекеше немесе бірлесіп әсер ете алса, елеулі бұрмалаушылықтар болып есептеледі.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудит аясында біз кәсіби пайымдау қолданамыз және бүкіл аудит барысында кәсіби күмәншілдік сақтаймыз. Бұған қоса, біз келесілерді орындаймыз:

- ықылассыз әрекеттер немесе қателесу салдарынан шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтаймыз және бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және жүргіземіз; біздің пікірімізді білдіруге негіз болуы үшін жеткілікті және тиісті болып табылатын аудиторлық дәлелдерді аламыз. Ықылассыз әрекеттер салдарынан елеулі бұрмаланудың табылмау тәуекелі қателесу салдарынан болатын елеулі бұрмаланудың табылмау тәуекелінен жоғары, себебі ықылассыз әрекеттерге сөз байласу, жалғандық, әдейі қалдырып кету, ақпаратты бұрмалап ұсыну немесе ішкі бақылау жүйесін айланып өту арқылы әрекеттер жасау кіруі мүмкін;
- жағдайларға сәйкес аудиторлық рәсімдер әзірлей мақсатында аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін зерделейміз, бірақ Топтың ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі жайында пікір білдіру мақсатында емес;
- қолданылатын есеп саясатының тиісті сипатын және басшылық есептеген бағалау мәндерінің негізділігін және ақпараттың тиісті ашылуын бағалаймыз;
- басшылық қызмет үздіксіздігі жорамалын қолдануының заңдылығы туралы тұжырым жасаймыз, ал алынған аудиторлық дәлелдемелер негізінде – Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыра алатынына елеулі күдік тудырты алатын оқиғаларға немесе жағдайларға байланысты елеулі белгісіздіктің бар немесе жоқ екендігі жайлы тұжырым жасаймыз. Егер біз елеулі белгісіздіктің бар екені туралы тұжырымға келсек, біз аудиторлық есебімізді шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі тиісті ақпарат ашуға назар аудартуымыз керек, немесе ақпарат тиісті түрде ашылмаған болса, пікірімізде ескертпе жасаймыз. Біздің тұжырымдарымыз аудиторлық есебіміздің күніне дейін алынған аудиторлық дәлелерге негізделген. Алайды, келешек оқиғалар немесе жағдайлар Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінен айырылуына әкелуі мүмкін;
- шоғырландырылған қаржылық есептіліктің жалпы ұсынылуын, оның құрылымын және масмұнын, соның ішінде ақпараттың ашылуын, сондай-ақ қаржылық есептілікте оның негізі болатын операциялар мен оқиғалардың шынайы көрсетілуінің қамтамасыз етілуін бағалаймыз;
- шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікірді білдіру үшін, Топ ішіндегі ұйымдардың қаржы ақпаратына немесе олардың қызметіне қатысты жеткілікті тиісті аудиторлық дәлелдерді аламыз. Біз Топтың аудитін басқару, бақылау және жүргізу үшін жауап береміз. Біз өз аудиторлық пікірімізге толықтай жауапты болып қаламыз.

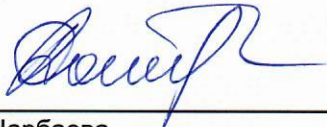
Біз корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғалармен ақпараттық әрекеттесуді жүзеге асырып, оларды аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері жөніндегі, сондай-ақ аудит барысында анықталған елеулі ескертулер, соның ішінде біз аудит барысында анықтайтын ішкі бақылау жүйесінің елеулі кемшіліктері туралы хабардар етеміз.

Біз сондай-ақ корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғаларға тәуекелсіздікке қатысты барлық тиісті әдеп талаптарын сақтағанымыз көрсетілген және бұл тұлғаларға аудитордың тәуелсіздігіне әсер етеді деп негізді санауға болатын барлық өзара қарым-қатынастар мен өзге мәселелер туралы, ал қажет болған жағдайларда – тиісті сақтық шаралары жөнінде хабарлағанымыз туралы мәлімдемені ұсынамыз.

Біз корпоративтік басқаруға жауапты тұлғаларға хабарлаған мәселелерден ағымдағы кезең іші қаржылық есептіліктің аудиті үшін неғұрлым маңызды болған, демек, аудиттің негізгі мәселелері болып табылатын мәселелерді анықтаймыз. Біз бұл мәселелер туралы ақпаратты жария етуге заңмен немесе нормативтік актімен тыйым салынған немесе өте сирек жағдайларда бұндай ақпаратты хабарлаудың теріс салдары оны хабарлаудан болатын қоғамдық мыңызы бар пайдадан асып түсетінін негізді түрде болжауға болатындықтан, қандай да бір мәселе туралы ақпарат біздің есепте хабарланбауы тиіс деген тұжырымға келген жағдайларды қоспағанда, осы мәселелерді біздің аудиторлық есебімізде сипаттаймыз.

Аудит нәтижелері бойынша осы тәуелсіз аудитордың есептілігін шығаруға аудитті жүргізуге жауапты серіктес, – Айсулу Нарбаева.

ТОО "RSM Qazaqstan"

Айсулу Нарбаева
Аудитор / Бас директор
«RSM Qazaqstan» ЖШС

Аудитордың біліктілік куәлігі
1994 жылғы 21 қазандағы
№ 0000137

Қазақстан Республикасы Қаржы
министрлігінің Ішкі мемлекеттік аудит
комитеті 2019 жылғы 24 желтоқсанда берген
№ 19024411 Қазақстан Республикасының
аумағында аудиторлық қызметпен
айналысуға мемлекеттік лицензия

050010, Қазақстан Республикасы, Алматы қ.
Достық даңғ., 43, «D43» бизнес-орталығы, 302-кеңсе

2024 жылғы 27 ақпан

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

Шоғыландырылған қаржылық есептеме

Қаржылық жағдай туралы шоғыландырылған есеп.....	1-2
Жиынтық кіріс туралы шоғыландырылған есеп.....	3
Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы шоғыландырылған есеп	4- 5
Капиталдағы өзгерістер туралы шоғыландырылған есеп	6
Шоғыландырылған қаржылық есептемеге ескертпелер	7- 53

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күйі бойынша

<i>Мың теңгемен</i>	Ескертпе	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Активтер			
Айналымнан тыс активтер			
Негізгі құралдар	6	870.122.684	859.129.917
Материалдық емес активтер		3.163.452	3.453.791
Ұзақ мерзімді активтер үшін берілген аванстар	6	2.823.470	6.118.449
Қауымдасқан компанияға инвестициялар	7	2.942.759	2.747.455
Байланысты тараптардан ұзақ мерзімді дебиторлық берешек	26	382.638	514.613
Басқа да қаржылық активтер, ұзақ мерзімді бөлік	11	1.979.457	1.968.564
		881.414.460	873.932.789
Айналымдағы активтер			
Қорлар	8	3.289.266	3.207.155
Сауда дебиторлық берешек	9	34.314.906	21.047.390
Өтелетін ҚҚС және басқа да салықтар бойынша алдын ала төлем		234.527	871.258
Корпоративтік табыс салығы бойынша алдын ала төлем		1.834.225	128.400
Басқа да ағымдағы активтер	10	2.733.677	1.649.971
Басқа да қаржылық активтер, қысқа мерзімді бөлік	11	30.589.367	57.196.672
Пайдаланылуы шектелген ақша қаражаты	12	1.846.056	1.015.462
Ақша қаражаты және олардың баламалары	13	45.528.523	27.563.092
		120.370.547	112.679.400
Активтердің жиыны		1.001.785.007	986.612.189

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП (жалғасы)

<i>Мың теңгемен</i>	Ескертпе	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Капитал және міндеттемелер			
Капитал			
Акционерлік капитал	14	148.922.757	126.799.554
Меншікті сатып алынған акциялар	14	(930)	(930)
Активтерді қайта бағалау резерві	14	488.537.852	489.297.133
Бөлінбеген пайда		48.259.455	37.469.407
		685.719.134	653.565.164
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Қарыздар, ұзақ мерзімді бөлік	15	5.588.895	11.367.844
Облигациялар, ұзақ мерзімді бөлік	16	149.521.918	133.394.155
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	25	119.642.670	123.971.284
Ұзақ мерзімді кредиторлық берешек	17	2.163.124	4.146.691
Болашақ кезеңдердің кірістері, ұзақ мерзімді бөлігі		622.896	676.138
Басқа да ұзақ мерзімді міндеттемелер		–	13.522
		277.539.503	273.569.634
Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Қарыздар, қысқа мерзімді бөлік	15	1.146.917	5.530.813
Облигациялар, қысқа мерзімді бөлік	16	7.277.659	6.058.889
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	17	19.721.022	21.713.025
Төленетін дивидендтер	14	–	17.014.309
Шарт бойынша міндеттемелер		1.185.059	1.669.590
Болашақ кезеңдердің кірістері, қысқа мерзімді бөлігі		53.243	53.243
Корпоративтік табыс салығынан басқа салықтар бойынша берешек	18	3.426.356	1.933.096
Корпоративтік табыс салығы бойынша берешек		–	267.335
Басқа да ағымдағы міндеттемелер	19	5.716.114	5.237.091
		38.526.370	59.477.391
Міндеттемелер жиыны		316.065.873	333.047.025
Капитал және міндеттемелер жиыны		1.001.785.007	986.612.189
Бір жай акцияның баланстық құны (теңгемен)	14	2.479	2.500

7-53 бет аралығындағы есеп саясаты мен түсіндірме ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептеменің ажырамас бөлігі болып табылады

Басқарма төрағасы
Айтжанов Н.Е.

Бас бухгалтер
Мұқанова Д.Т.

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

<i>Мың теңгемен</i>	Ескертпе	2023 жыл	2022 жыл
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім	20	252.136.383	217.255.548
Көрсетілген қызметтердің өзіндік құны	21	(181.403.604)	(166.355.885)
Жалпы пайда		70.732.779	50.899.663
Жалпы және өкімшілік шығыстар	22	(11.113.427)	(9.020.431)
Өткізу бойынша шығыстар		(490.990)	(310.355)
Негізгі құралдарды қайта бағалаудан болған залалды қалпына келтіруден түскен кіріс	6	-	949.895
Негізгі құралдарды қайта бағалаудан болған залал (Құнсызданудан болған залал) / негізгі құралдардың құнсыздануын қалпына келтіру	6	-	(4.548.255)
Операциялық пайда		58.665.846	37.993.902
Қаржылық кірістер	23	7.576.474	5.726.115
Қаржылық шығыстар	23	(13.709.414)	(13.294.934)
Оң бағамдық айырма, нетто	24	951.337	114.963
Қауымдасқан компаниялардың пайдасындағы үлесі	7	195.304	469.123
Басқа да кірістер		3.051.135	2.488.310
Басқа да шығыстар		(747.948)	(500.704)
Күтілетін кредиттік залалдарға резервті есептеу	9,10, 11, 12,13	(2.384.102)	(528.687)
Салық салынғанға дейінгі пайда		53.598.632	32.468.088
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	25	(10.202.243)	(5.720.479)
Жыл ішіндегі пайда		43.396.389	26.747.609
Басқа да жиынтық кіріс / (шығын)			
<i>Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктеуге жатпайтын басқа да жиынтық кіріс</i>			
Негізгі құралдарды қайта бағалаудан болған залал	4	-	(100.105.029)
Салықтың пайдаға әсері	25	-	20.021.005
Корпоративтік табыс салығын шегергендегі кейінгі кезеңдердегі пайда немесе залал құрамына қайта жіктеуге жатпайтын таза басқа да жиынтық залал		-	(80.084.024)
Корпоративтік табыс салығын шегергендегі жыл ішіндегі жиынтық кіріс / (залал) жиыны		43.396.389	(53.336.415)
Акцияға есептегендегі пайда			
Бас компанияның жай акцияларын ұстаушыларға келетін базалық және бөлінген пайда (теңгемен)	14	165,50	102,88

7-53 бет аралығындағы есеп саясаты мен түсіндірме ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептеменің ажырамас бөлігі болып табылады

Басқарма төрағасы
Айтжанов Н.Е.

Бас бухгалтер
Мұқанова Д.Т.

**АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН
ЕСЕП**

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

Мың теңгемен	Ескертпе	2023 жыл	2022 жыл
Операциялық қызмет			
Салық салынғанға дейінгі пайда		53.598.632	32.468.088.
Салық салынғанға дейін пайданы таза ақша ағындарымен салыстырып тексеру үшін түзетулер			
Тозу және амортизация		51.409.922	61.202.463
Қаржылық шығыстар	23	13.709.414	13.294.934
Қаржылық кірістер	23	(7.576.474)	(5.726.115)
Оң бағамдық айырма, нетто		(951.337)	(114.963)
Күтілетін кредиттік залалдарға резервті есептеу		2.384.102	528.687
Ескірген қорларға резервті есептеу		79.272	77.931
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің шығуынан болған залалдар		249.114	94.956
Негізгі құралдарды қайта бағалаудан болған залалды қалпына келтіруден түскен кіріс	6	–	(949.895)
Негізгі құралдарды қайта бағалаудан болған залал	6	–	4.548.255
Негізгі құралдардың (құнсыздануды қалпына келтіру) құнсызданудан болған залал	6	462.516	(23.385)
Қауымдасқан компаниялардың пайдасындағы үлесі	7	(195.304)	(469.123)
Мемлекеттік субсидиядан түскен кіріс		(53.242)	(42.708)
Айналым капиталына түзетулер			
Қорлардың өзгеруі		(161.383)	(694.703)
Сауда дебиторлық берешегінің өзгеруі		(16.002.251)	(8.847.516)
Басқа ағымдағы активтердегі өзгеріс		(1.258.905)	(924.897)
Өтелетін ҚҚС және басқа да салықтар бойынша алдын ала төлем		636.731	2.360.396
Сауда және басқа да кредиторлық берешектегі өзгеріс		731.901	5.505.375
Шарт бойынша міндеттемелердің өзгеруі		(484.531)	(394.756)
Басқа ағымдағы міндеттемелердің өзгерісі		(13.522)	(158.106)
Табыс салығынан басқа салықтар бойынша берешектерге өзгеріс		1.473.334	(427.761)
Басқа ағымдағы міндеттемелердің өзгерісі		545.587	1.189.689
Операциялық қызметтен алынған ақша ағындары		98.583.576	102.496.846
Қарыздар бойынша төленген проценттер	27	(738.058)	(1.336.740)
Төленген купондық сыйақы	27	(21.572.501)	(12.727.000)
Банк кепілдіктер бойынша комиссияны төлеу		(124.994)	(1.172.412)
Түскен пайыздар		7.595.069	5.658.863
Төленген корпоративтік табыс салығы		(16.478.545)	(12.240.835)
Операциялық қызметтен алынған таза ақша ағындары		67.264.547	80.678.722

**АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН
ЕСЕП (жалғасы)**

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескертпе</i>	<i>2023 жыл</i>	<i>2022 жыл</i>
Инвестициялық қызмет			
Депозиттік шоттардан алу		7.287.964	44.735.130
Депозиттік шоттарды толықтыру		(5.061.468)	(23.523.047)
Пайдалануға шектелген ақша қаражаттарының өзгеруі		(898.893)	—
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатудан түскен түсім		196.498	2.378.537
Негізгі құралдарды сатып алу		(54.705.720)	(49.476.255)
Материалдық емес активтерді сатып алу		(597.410)	(693.486)
Борыштық бағалы қағаздарды сатып алу	11	(148.467.501)	(36.933.373)
Борыштық бағалы қағаздарды өтеу	11	174.113.437	32.117.343
Эмитенттің DSFK облигацияларын сатып алуы	11	31.087	12.671
Казинвестбанк және Эксимбанк Қазақстан қаражатын ішінара қайтару		38.478	173.876
Қарыздар бойынша төленген комиссиялар	27	(22.358)	—
Инвестициялық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары		(28.085.886)	(31.208.604)
Қаржылық қызмет			
Акцияларды сатудан түскен ақша қаражаттарының түсімі	14	22.665.883	—
Акциялар эмиссиясы бойынша шығындар	14	(542.680)	—
Облигацияларды шығару	28	16.867.598	16.141.100
Дивидендтерді төлеу	14	(50.379.931)	(13.220.929)
Қарыздарды өтеу	27	(9.973.990)	(35.865.915)
Жалдау міндеттемелері бойынша негізгі қарызды төлеу	27	—	(111.895)
Қаржылық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары		(21.363.120)	(33.057.639)
Ақша қаражаты және олардың баламаларындағы таза өзгеру		17.815.541	16.412.479
Валюта бағамдарының өзгеруінің ақша қаражаттары және олардың баламаларына әсері		(9.059)	(600.425)
Ақша қаражаттарына және олардың баламаларына күтілетін кредиттік залалдар үшін резервті есептеудің әсері		158.949	(182.790)
Ақша қаражаты және олардың баламалары 1 қаңтарға		27.563.092	11.933.828
Ақша қаражаты және олардың баламалары 31 желтоқсанға	13	45.528.523	27.563.092

Ақшалай емес операциялар:

2023 жылдың ішінде Топ облигациялар бойынша купондық сыйақы бойынша шығындарды 8.013.366 мың теңге сомасына негізгі құралдардың құнына капиталдандырды (6-Ескертпе).

7-53 бет аралығындағы есеп саясаты мен түсіндірме ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептеменің ажырамас бөлігі болып табылады

Басқарма төрағасы
Айтжанов Н.Е.

Бас бухгалтер
Мұқанова Д.Т.

КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

<i>Мың теңгемен</i>	Жарғылық капитал	Меншік сатып алынған акциялар	Активтерді қайта бағалау резерві	Бөлінбеген пайда	Жиыны
2022 жылғы 1 қаңтарға	126.799.554	(930)	569.845.780	40.492.413	737.136.817
Жыл ішіндегі пайда	-	-	-	26.747.609	26.747.609
Пайдаға салынатын салықты шегергендегі негізгі құралдарды қайта бағалаудан болған залал (4-Ескертпе)	-	-	(80.084.024)	-	(80.084.024)
Жиынтық кіріс жиыны	-	-	(80.084.024)	26.747.609	(53.336.415)
Дивидендтер (14-Ескертпе)	-	-	-	(30.235.238)	(30.235.238)
Активтерді қайта бағалау резервін ауыстыру (14-Ескертпе)	-	-	(464.623)	464.623	-
2022 жылғы 31 желтоқсанға	126.799.554	(930)	489.297.133	37.469.407	653.565.164
Жыл ішіндегі пайда	-	-	-	43.396.389	43.396.389
Жиынтық кіріс жиыны	-	-	-	43.396.389	43.396.389
Акционерлік капиталды шығару (14-Ескертпе)	22.123.203	-	-	-	22.123.203
Дивидендтер (14-Ескертпе)	-	-	-	(33.365.622)	(33.365.622)
Активтерді қайта бағалау резервін ауыстыру (14-Ескертпе)	-	-	(759.281)	759.281	-
2023 жылғы 31 желтоқсан	148.922.757	(930)	488.537.852	48.259.455	685.719.134

7-53 бет аралығындағы есеп саясаты мен түсіндірме ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептеменің ажырамас бөлігі болып табылады

Басқарма төрағасы
Айтжанов Н.Е.

Бас бухгалтер
Мұқанова Д.Т.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ

«Электр желілерін басқару жөніндегі Қазақстан компаниясы» акционерлік қоғамы (бұдан әрі – «Компания» немесе «KEGOC») Қазақстан Республикасы Үкіметінің 1996 жылғы 28 қыркүйектегі № 1188 Қаулысына сәйкес бұрынғы «Қазақстанэнерго» Ұлттық энергетика жүйесі активтерінің бір бөлігін беру арқылы құрылды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша Компанияның негізгі акционері «Самұрық-Қазына» Ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ (бұдан әрі – «Самұрық-Қазына») болып табылады (иелік үлесі 85%). Самұрық-Қазына Қазақстан Республикасы Үкіметінің бақылауында. Акциялардың қалған 15%-ы 2014 және 2023 жылдары «Қазақстан қор биржасы» АҚ (бұдан әрі - KASE) және Astana International Exchange – AIX (АХҚО биржасы) (бұдан әрі-АИХ) ұйымдастырылған бағалы қағаздар нарықтарында орналастырылды.

KEGOC компаниясы Қазақстанда электр энергиясын жеткізу, техникалық диспетчерлендіру және электр энергиясын өндіру-тұтыну теңгерімін ұйымдастыру қызметтерін көрсететін ұлттық компания болып табылады. Мемлекет тағайындаған Жүйелік оператор ретінде Компания орталықтандырылған оперативтік-диспетчерлік басқаруды жүзеге асырады, басқа мемлекеттердің энергия жүйелерімен қатарлас жұмысты қамтамасыз етеді, энергия жүйесінде теңгерімді қолдап отырады, жүйелік қызметтерді көрсетеді және электр энергиясының көтерме сауда нарығының субъектілерінен қосалқы қызметтерді сатып алады, сонымен қатар электр энергиясын ұлттық электр торабы (бұдан әрі – «ҰЭТ») арқылы жеткізіп, оған техникалық қызмет көрсетеді және пайдалануға дайын күйінде ұстап отырады. ҰЭТ қосалқы станциялардан, тарату құрылғыларынан, өңіраралық және (немесе) мемлекетаралық электр жеткізу желілерінен және кернеуі 220 киловольт және одан жоғары болатын электр станцияларының электр энергиясын жеткізетін электр жеткізу желілерінен тұрады.

2023 жылғы 19 сәуірде Мемлекет басшысы «Қазақстан Республикасының (бұдан әрі – ҚР) кейбір заңнамалық актілеріне әкімшілік реформа мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заңға қол қойды, оның ішінде 2023 жылғы 1 шілдеден бастап нысаналы модельді өзгерту бөлігінде «Электр энергетикасы туралы» Заңға (бұдан әрі – Заң) түзетулер енгізуді көздейді электр энергиясын Бірыңғай сатып алушы институтын (бұдан әрі – Бірыңғай сатып алушы) енгізу және электр энергиясының теңгерімдеуші нарығын (бұдан әрі – ЭТН) имитациялық нарықтан нақты уақыт режиміне ауыстыру арқылы электр энергиясының көтерме сауда нарығы.

Анықтама ретінде: Бірыңғай сатып алушы – электр энергиясының жоспарлы көлемдерін орталықтандырылған сатып алуды және орталықтандырылған сатуды жүзеге асыратын, уәкілетті орган айқындайтын, мемлекет жүз пайыз қатысатын заңды тұлға.

Көтерме сауда нарығының осы моделі кезінде Бірыңғай сатып алушы әр сағат бөлінісінде екі жақты шарттары бар электр энергиясының жаңартылатын көздерін (бұдан әрі - ЖЭК) қоспағанда, энергия өндіруші ұйымдардан (бұдан әрі – ЭӨҰ) электр энергиясының мәлімделген жоспарлы көлемдерін олардың шекті тарифтері шегінде орталықтандырылған сатып алуды жүргізеді, электр энергиясын барлық тұтынушылар үшін орташа баға бойынша және тапшылық кезінде өткізеді ҚР Бірыңғай электр энергетикалық жүйесіндегі (бұдан әрі – ҚР БЭЖ) электр энергиясының жоспарлы импорттың жүзеге асырады.

Көтерме сауда нарығы субъектілерінен электр энергиясын орталықтандырылған сатып алуды Бірыңғай сатып алушы Заңда айқындалған басымдық тәртібімен жүзеге асырады.

Бірыңғай сатып алушының моделі электр энергиясын бөлудің «атаулылығын» болдырмайтындығына байланысты (станциядан - тұтынушыға) жүйелік операторда жасалған шарт негізінде шартты тұтынушыны қоспағанда, нарықтың барлық қатысушыларына техникалық қызмет көрсетуді және пайдаланушылық эзирлікте қолдауды қамтамасыз ететін ҰЭТ пайдалану бойынша жаңа қызмет енгізіледі.

Анықтама ретінде: шартты тұтынушы - «ЖЭК пайдалануды қолдау туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес айқындалатын, онымен бірге адамдардың бір тобына кіретін ЭӨҰ-дан электр энергиясын, өнеркәсіп кешенін және білікті тұтынушыны сатып алатын көтерме тұтынушы.

Электр энергиясының көтерме сауда нарығына қатысушылардың электр энергиясын өндірудің – тұтынушының мәлімделген жоспарлы көлемінен ауытқуы арқылы теңгерімсіздіктерге жол берген кезде көтерме сауда нарығына қатысушы ЭТН-ге ауысады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ (жалғасы)

ЭТН-ге қатысушылардың қаржылық жауапкершілігін ЭТН-де қалыптасқан бағалар бойынша жіберілген теңгерімсіздіктер үшін төлемді атаулы бөлу арқылы көздейді, бұл тұтынушылардың ең жоғары сағаттарда электр энергиясын тұтынуының төмендеуіне әкелуі тиіс, сонымен қатар электр энергиясын қосымша генерациялау үшін көтерілген төлем арқылы ЭӨҰ-ны ынталандыруы тиіс. ЭТН-нің барлық субъектілері дербес немесе нарық провайдері арқылы теңгерімсіздіктерді қаржылық реттеу үшін ЭТН-нің есеп айырысу орталығымен шарттар жасайды.

Анықтама ретінде: ЭТН есеп айырысу орталығы – ЭТН-де теңгерімдеуші электр энергиясын және теріс теңгерімсіздіктерді орталықтандырылған сатып алу-сатуды жүзеге асыратын уәкілетті орган айқындаған ұйым.

Электр энергиясының көтерме сауда нарығында да, ЭТН-де де электр энергиясын өндіру мен тұтыну, импорттау және экспорттау көлемдерін физикалық реттеуді теңгерімдеуші нарық жүйесінде электр энергиясын өндіру-тұтынудың тәуліктік кестесін қалыптастыру және бекіту арқылы Жүйелік оператор жүргізеді.

Бұл жаңалық алдағы үш-бес жылға арналған электр энергиясының болжамды тапшылығы проблемасын шешуге және заңға тәуелді актілерге сәйкес Жүйелік оператор қалыптастыратын электр энергиясының көтерме сауда нарығы субъектілерінің тізбесіне енгізілген барлық қатысушылардың бәсекелестігі үшін тең жағдайлар жасауға бағытталған.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша Компанияның келесі еншілес ұйымға ие болды:

Компания	Қызмет	Қатысу үлесі	
		2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
«Энергоинформ» АҚ	KEGOC қызметін ақпараттық қамтамасыз ету	100%	100%

Компания мен оның еншілес ұйымы бұдан әрі бірге «Топ» деп аталады

Компанияның бас кеңсесі мына мекенжай бойынша тіркелген: Қазақстан Республикасы, Z00T2D0, Астана, к. Тәуелсіздік даңғ., 59-ғимарат.

Топтың қоса беріліп отырған шоғыландырылған қысқартылған қаржылық есептемесін Компанияның Басқарма төрағасы мен бас бухгалтері 2024 жылғы 27 ақпанда бекітті.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕНІ ӘЗІРЛЕУ НЕГІЗДЕРІ

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептемесі Халықаралық қаржылық есептеме стандарттары жөніндегі Кеңес (бұдан әрі – «ХҚЕС жөніндегі Кеңес») түзетулерімен Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына («ХҚЕС») сәйкес әзірленді.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептеме бастапқы құн бойынша бағалау қағидатына сәйкес, қайта бағаланған құн бойынша көрсетілген негізгі құралдардың кейбір сыныптарын және осы шоғырландырылған қаржылық есептемеге арналған есепке алу саясатында және ескертпелерде көрсетілгендей әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерін қоспағанда дайындалды. Шоғырландырылған қаржылық есептеме теңгемен ұсынылды, ал өзге көрсетілген жағдайларды қоспағанда, барлық сомалар бүтін мыңға дейін дөңгелектенді.

Топ Қызметтің үздіксіздігі туралы болжамға сүйене отырып, шоғырландырылған қаржылық есептемені әзірледі.

Шоғырландыру негізі

Шоғырландырылған қаржылық есептеме 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша Компанияның және оның еншілес ұйымдарының қаржылық есептемесін қамтиды. Егер Топ инвестициялар объектісіне қатысудан түсетін табыспен байланысты тәуекелдерге ұшыраса немесе осындай табысты алуға құқығы болса, сонымен қатар инвестициялар объектісіне қатысты өз өкілеттіктерін жүзеге асыру арқылы табысқа ықпал ету мүмкіндігі болған жағдайда бақылау жүзеге асырылады. Атап айтқанда Топ инвестициялар объектісін келесі шарттар орындалған жағдайда бақылайды:

- Топтың инвестициялар объектісіне қатысты өкілеттіктерінің болуы (яғни, инвестициялар объектісінің маңызды қызметін басқарудың ағымдағы мүмкіндігін қамтамасыз ететін қолданыстағы құқықтар);
- Топтың инвестиция объектісіне қатысудан түсетін ауыспалы табыспен байланысты тәуекелдерге ұшырағыштықтың немесе осындай табысты алу құқығының болуы;
- Топтың кіріс көлеміне әсер ету үшін өз өкілеттіктерін пайдалануға мүмкіндігінің болуы.

Әдетте, дауыс беру құқығының көпшілігі бақылаудың болуын анықтайды деп болжанады. Осындай жол беруді растау үшін және Топта Инвестициялар объектісіне қатысты дауыс беру құқығының немесе ұқсас құқықтардың көпшілігінен азы болған кезде Топ осы инвестициялар объектісіне қатысты өкілеттіктердің болуын бағалау кезінде барлық орынды фактілер мен мән-жайларды ескереді:

- инвестициялар объектісінде дауыс беру құқығы бар басқа тұлғалармен келісім(дер);
- инвестициялар объектісінде дауыс беру құқығы бар басқа тұлғалармен келісім (дер) ; басқа келісімдерге негізделген құқықтар;
- Топтың дауыс беру құқығы және ықтимал дауыс беру құқығы.

Егер фактілер мен мән-жайлар бақылаудың үш компонентінің біреуінің немесе бірнешеуінің өзгергені туралы куәландырса, Топ инвестициялар объектісіне қатысты бақылаудың болуын қайта талдайды. Еншілес ұйымды шоғырландыру Топ еншілес ұйымды бақылауды алған кезде басталады және Топ еншілес ұйымды бақылауды жоғалтқан кезде тоқтатылады. Сатып алынуы немесе шығарылуы бір жыл ішінде болған еншілес ұйымның активтері, міндеттемелері, кірістері мен шығыстары Топ бақылауды алған күннен бастап жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепке енгізіледі және Топ еншілес ұйымды бақылауды жоғалтқан күнге дейін көрсетіледі.

Пайда немесе залал және өзге жиынтық табыстың әрбір құрауышы (ЖТҚ), тіпті егер бұл бақыланбайтын қатысу үлестерінің теріс сальдосына әкеп соқтырса да, Топтың бас компаниясының меншік иелеріне тиесілі және бақыланбайтын қатысу үлестеріне жатады. Қажет болған кезде еншілес ұйымдардың қаржылық есептемесі осындай компаниялардың есеп саясатын топтың есеп саясатына сәйкес келтіру үшін түзетіледі. Топ ішіндегі операцияларды жүзеге асыру нәтижесінде туындайтын барлық топшілік активтер мен міндеттемелер, капитал, кірістер, шығыстар және ақша ағындары шоғырландыру кезінде толығымен алып тасталады.

Бақылауды жоғалтпай еншілес ұйымдағы қатысу үлесін өзгерту капиталмен жүргізілген операция ретінде ескеріледі. Егер Топ еншілес ұйымды бақылауды жоғалтса, ол тиісті активтерді (оның ішінде гудвилді), міндеттемелерді, бақыланбайтын қатысу үлестерін және меншікті капиталдың өзге де компоненттерін тануды тоқтатады және пайда немесе залал құрамында пайда немесе залалды таниды. Қалған инвестициялар әділ құны бойынша танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ

Топ алғаш қолданған жаңа стандарттар, қолданыстағы стандарттар мен түсіндірулер мен түсіндірулерге түзетулер

Топ алғаш рет 2023 жылдың 1 қаңтарынан басталатын немесе осы күннен кейінгі жылдық есепті кезеңдерге қатысты күшіне енетін кейбір стандарттар мен түзетулерді қолданды (егер басқаша көрсетілмесе). Топ шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген қандай да бір стандарттарды, түсіндірмелерді немесе түзетулерді мерзімінен бұрын қолданбаған.

«Сақтандыру шарттары» ХҚЕС (IFRS) 17

«Сақтандыру шарттары» ХҚЕС (IFRS) 17 тану және бағалау, ақпаратты ұсыну және ашу мәселелерін қарайтын сақтандыру шарттары үшін қаржылық есептіліктің жаңа барлығын қамтитын стандарты болып табылады. ХҚЕС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттары» ХҚЕС (IFRS) 4 ауыстырады. ХҚЕС (IFRS) 17 сақтандыру келісімшарттарының барлық түрлеріне (яғни өмірді сақтандыру және өмірді сақтандырудан басқа сақтандыру, тікелей сақтандыру және қайта сақтандыру), оларды шығаратын ұйымның түріне қарамастан, сонымен қатар белгілі бір кепілдіктер мен қаржылық құралдарға дискрециялық қатысу шарттарымен қолданылады. Қолдану саласында бірнеше ерекшеліктер бар. ХҚЕС (IFRS) 17 негізгі мақсаты сақтандырушылар үшін тиімдірек және дәйекті болып табылатын және есепке алудың барлық маңызды аспектілерін қамтитын сақтандыру шарттарын есепке алудың кешенді моделін ұсыну болып табылады. 17 ХҚЕС (IFRS) негізінде: тікелей қатысу шарттары бар сақтандыру шарттары үшін белгілі бір модификациялар (ауыспалы сыйақы әдісі); жеңілдетілген тәсіл (сыйақыны бөлуге негізделген тәсіл) негізінен қысқа мерзімді шарттар үшін толықтырылған жалпы модель жатыр. Жаңа стандарт Топтың шоғырландырылған қаржылық есептемесіне әсер етпеді.

«Бухгалтерлік бағалауды анықтау» ХБЕС (IAS) 8-ге түзетулер

ХБЕС (IAS) 8-ге түзетулерде бухгалтерлік бағалардағы өзгерістер мен есеп саясатындағы өзгерістер мен қателерді түзету арасындағы айырмашылық түсіндіріледі. Сонымен қатар, құжат ұйымдардың бухгалтерлік бағалауды жасау үшін өлшеу әдістері мен бастапқы деректерді қалай қолданатынын түсіндіреді. Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептемесіне айтарлықтай әсер етпеді деп болжанады.

ХБЕС (IAS) 1 және «Есеп саясаты туралы ақпаратты ашу» ХҚЕС қолдану жөніндегі № 2 практикалық ұсынымдарға

ХБЕС (IAS) 1 түзетулерін және ұйымдарға есеп саясаты туралы ақпаратты ашу кезінде маңыздылығы туралы пайымдауларды қолдануға көмектесетін басшылық пен мысалдарды қамтитын «Маңыздылығы туралы пайымдауларды қалыптастыру» ХҚЕС қолдану бойынша № 2 практикалық ұсынымдарды шығарды. Түзетулер ұйымдарға есеп саясатының «маңызды ережелерін» ұйымдардың есеп саясаты туралы «маңызды ақпаратты» ашу талабын есеп саясаты туралы «маңызды ақпаратты» ашу талабына ауыстыру арқылы, сонымен қатар ұйымдардың есеп саясаты туралы ақпаратты ашу туралы шешім қабылдауда маңыздылық ұғымын қалай қолдануы керектігі туралы басшылықты қосу арқылы есеп саясаты туралы неғұрлым пайдалы ақпаратты ашуға көмектесуі керек. Бұл түзетулер Топтың есеп саясаты туралы ақпаратты ашуына әсер етті, бірақ Топтың шоғырландырылған қаржылық есептемесіндегі кез келген баптарды бағалауға, тануға немесе ұсынуға әсер етпеді.

«Бір операция нәтижесінде туындайтын активтер мен міндеттемелерге байланысты кейінге қалдырылған салық салу» ХБЕС (IAS) 12-ге түзетулер

«Табыс салығы» ХБЕС (IAS) 12 -ге түзетулер бастапқы тануға қатысты алып тастау аясын тарылтады, сондықтан ол жалдау және пайдаланудан шығару міндеттемелері сияқты тең шамалы салық салынатын және шегерілетін уақытша айырмашылықтарына, мысалы жалға алу немесе объектілерді пайдаланудан шығару бойынша міндеттемелер жағдайда әкелетін операцияларға қолданылмайды. Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептемесіне айтарлықтай әсер етпеді деп болжанады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Топ алғаш қолданған жаңа стандарттар, қолданыстағы стандарттар мен түсіндірулер мен түсіндірулерге түзетулер (жалғасы)

ХБЕС (IAS) 12 — «Халықаралық салық реформасы — Pillar II үлгілік ережелері» түзетулері

ХБЕС (IAS) 12-ге осы түзетулер ЭБДҰ BEPS жобасы шеңберінде екінші компоненттің (Pillar II) қағидаларын қабылдау нәтижесінде шығарылды және мыналарды көздейді:

- заңнамаға Pillar II үлгілік ережелерін енгізуге байланысты туындайтын кейінге қалдырылған салықтарды танудан және ашудан міндетті түрде уақытша босату, және
- жаңа заңнамамен қамтылған ұйымдардың қаржылық есептілігін пайдаланушыларға осы ұйымдарға заңнамада көзделген табыс салығы Pillar II ережелеріне сәйкес қандай әсер ететінін жақсырақ түсінуге көмектесетін ақпаратты ашуға қойылатын талаптар, оның ішінде ол күшіне енгенге дейін.

Міндетті уақытша босату өзгерістер енгізілген сәттен бастап дереу қолданылады, бұл ретте оның қолданылуы туралы ақпаратты ашу талап етіледі. Ақпаратты ашуға қойылатын қалған талаптар 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдерге қатысты қолданылады, бірақ 2023 жылғы 31 желтоқсанда немесе осы күнге дейін аяқталатын аралық кезеңдерге қатысты қолданылмайды. Бұл түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептемесіне айтарлықтай әсер етпеді деп болжанады.

Активтер мен міндеттемелерді айналымдық/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімді жіктеу

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте Топ активтер мен міндеттемелерді олардың айналымдық/қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді/ұзақ мерзімді жіктелуіне қарай ұсынады.

Актив айналым болып табылады, егер:

- ол іске асырылуы керек немесе әдеттегі операциялық цикл шеңберінде сатуға немесе тұтынуға арналған;
- ол негізінен сауда мақсаттарына арналған;
- оны есептік кезең аяқталғаннан кейін 12 (он екі) ай ішінде іске асыру көзделеді; немесе
- есептік кезең аяқталғаннан кейін кемінде 12 (он екі) ай ішінде оны айырбастауға немесе міндеттемелерді өтеу үшін пайдалануға шектеулер болған жағдайларды қоспағанда, ол ақша қаражатын немесе оның баламаларын білдіреді.

Барлық басқа активтер айналымнан тыс ретінде жіктеледі.

Міндеттеме қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- оны әдеттегі операциялық цикл аясында өтесе;
- ол негізінен сауда мақсаттары үшін ұсталса;
- ол есептік кезең аяқталғаннан кейін 12 (он екі) ай ішінде өтелуге жататын болса; немесе
- компанияда есептік кезең аяқталғаннан кейін кемінде 12 (он екі) ай ішінде міндеттемені өтеуді кейінге қалдыруға сөзсіз құқығы болмаса.

Топ барлық басқа міндеттемелерді ұзақ мерзімді ретінде жіктейді.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері айналымнан тыс/ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер ретінде жіктеледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Әділ құнды бағалау

Топ әрбір есептік күнге әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері және олардың әділ құны олардың қалдық құнынан айтарлықтай ерекшеленетін кезде әділ құны бойынша қаржылық емес активтер (ҰЭТ активтері) сияқты қаржы құралдарын бағалайды. Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржы құралдарының әділ құны туралы ақпарат *27-Ескертпеде* ашылады.

Әділ құнды бағалау күніне нарыққа қатысушылар арасында әдеттегі тәртіппен жасалатын мәміле шеңберінде активті сатқаны үшін алынатын немесе міндеттемені бергені үшін төленетін баға болып табылады. Әділ құнды бағалау активті сату немесе міндеттемені беру бойынша мәміле жасалатынын болжайды:

- немесе осы актив немесе міндеттеме үшін негізгі нарықта;
- немесе негізгі нарық болмаған жағдайда, осы актив немесе міндеттеме үшін неғұрлым қолайлы нарықта.

Топтың негізгі немесе ең қолайлы нарыққа қолжетімділігі болуы тиіс. Активтің немесе міндеттеменің әділ құны нарыққа қатысушылар активтің немесе міндеттеменің бағасын айқындау кезінде пайдаланатын жол берулерді пайдалана отырып бағаланады, бұл ретте нарыққа қатысушылар өздерінің үздік мүдделерінде әрекет етеді деп болжанады.

Қаржылық емес активтің әділ құнын бағалау нарыққа қатысушының немесе активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдалану арқылы, не оны осы активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдаланатын нарықтың басқа қатысушысына сату нәтижесінде экономикалық пайдаларды генерациялау мүмкіндігін ескереді.

Топ қалыптасқан жағдайларда қолайлы болып табылатын және әділ құнды бағалау үшін жеткілікті деректер қолжетімді болатын, бұл ретте орынды бақыланатын бастапқы деректерді барынша пайдалана отырып және бақыланбайтын бастапқы деректерді барынша аз пайдалана отырып, осындай бағалау әдістемелерін пайдаланады.

Әділ құны қаржылық есептемеде бағаланатын немесе ашылатын барлық активтер мен міндеттемелер әділ құнды тұтастай бағалау үшін елеулі болып табылатын ең төменгі деңгейдің бастапқы деректері негізінде әділ құн көздерінің төменде сипатталған иерархиясы шеңберінде жіктеледі:

- 1-деңгей – бірдей активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарықтағы бағалардың нарықтық белгіленімдері (қандай да бір түзетулерсіз).
- 2-деңгей – әділ құнды бағалау үшін маңызды иерархияның неғұрлым төмен деңгейіне жататын бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама байқалатын бағалау модельдері.
- 3-деңгей – әділ құнды бағалау үшін маңызды иерархияның неғұрлым төмен деңгейіне жататын бастапқы деректер нарықта байқалмайтын бағалау модельдері.

Мерзімді негізде қаржылық есептемеде қайта бағаланатын активтер мен міндеттемелер жағдайында Топ әрбір есептік кезеңнің соңына сыныптаманы қайта талдай отырып (тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін елеулі болып табылатын ең төменгі деңгейдің бастапқы деректері негізінде) оларды иерархия көздерінің деңгейлері арасында ауыстыру қажеттілігін айқындайды.

Топтың қаржылық басшылығы ҰЭТ активтерінің және сату үшін қолда бар бағасы белгіленбеген қаржы активтерінің әділ құнын мерзімді бағалау үшін де, қолданылатын жерде активтердің әділ құнын біржолғы бағалау үшін де саясат пен рәсімдерді айқындайды.

ҰЭТ активтерінің құнын бағалау үшін сыртқы бағалаушылар тартылады. Сыртқы бағалаушыларды тарту туралы шешімді қаржы басшылығы қабылдайды. Іріктеу критерийлері ретінде нарықты білу, салалық тәжірибе, бедел және кәсіби стандарттарға сәйкестік қолданылады. Сыртқы бағалаушылармен талқылағаннан кейін қаржы басшылығы әр жағдайда қандай бағалау әдістері мен бастапқы деректерді пайдалану қажет екендігі туралы шешім қабылдайды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Әділ құнды бағалау (жалғасы)

Әрбір есептік күнге қаржы басшылығы Топтың есеп саясатына сәйкес қайта талдау және қайта бағалау қажет активтер мен міндеттемелер құнының өзгерістерін талдайды. Осындай талдау шеңберінде қаржы басшылығы соңғы бағалау кезінде қолданылған негізгі бастапқы деректерді бағалау кезінде пайдаланылатын ақпаратты шарттармен және өзге де тиісті құжаттармен салыстыру арқылы тексереді.

Топтың қаржылық басшылығы мен сыртқы бағалаушылары сонымен қатар есеп саясатына сәйкес негізгі құралдардың қайта бағаланатын сыныбы бойынша әрбір активтің әділ құнының өзгерістерін өзгерістердің негізділігін айқындау мақсатында тиісті сыртқы көздермен салыстырады. Қаржылық басшылық және сыртқы бағалаушылар бағалау кезінде қолданылған негізгі болжамдарды талқылайды.

Әділ құн туралы ақпаратты ашу мақсаттары үшін Топ активтер мен міндеттемелерді олардың сипаты, оларға тән сипаттамалар мен тәуекелдер, сонымен қатар жоғарыда көрсетілгендей әділ құн көздерінің иерархиясында қолданылатын деңгей негізінде жіктеді.

Шетел валютасындағы операциялар

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептемесі теңгемен ұсынылды. Теңге сонымен қатар Топ компанияларының функционалды валютасы болып табылады. Топтың әрбір компаниясы өзінің функционалды валютасын айқындайды және әрбір компанияның қаржылық есептілігіне енгізілген баптар осы функционалды валютада бағаланады.

Шетел валютасындағы операцияларды Топ компаниялары бастапқыда операция тану критерийлерін қанағаттандыратын күні қолданылатын спот-бағам бойынша олардың функционалды валютасында ескереді.

Шетел валютасында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелер есептік күні қолданыстағы функционалды валютаның спот-бағамы бойынша қайта есептеледі.

Монетарлық баптарды өтеу немесе қайта есептеу кезінде туындайтын барлық бағамдық айырмалар жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепке енгізіледі.

Тарихи құн негізінде шетел валютасымен бағаланатын монетарлық емес баптар бастапқы мәмілелер жасалған күні қолданыста болған бағамдар бойынша қайта есептеледі.

Әділ құны бойынша шетел валютасымен бағаланатын монетарлық емес баптар әділ құнды айқындау күніне қолданыста болған бағамдар бойынша қайта есептеледі. Монетарлық емес баптарды қайта есептеу кезінде туындайтын кірістер немесе шығыстар баптың әділ құнының өзгеруі нәтижесінде кірістерді немесе шығыстарды тану қағидаттарына сәйкес ескеріледі (яғни, әділ құнының өзгеруінен түскен кірістері немесе шығыстары өзге жиынтық табыстың немесе пайданың немесе залалдың құрамында танылатын баптар бойынша бағамдық айырмалар да тиісінше өзге жиынтық табыстың немесе пайданың немесе залалдың құрамында танылады).

Топ елеулі мәмілелер жүргізген шетел валюталарының айырбастау бағамдары былайша берілген:

<i>Жыл соңындағы айырбас бағамы (теңгеге)</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
1 АҚШ доллары	454,56	462,65
1 еуро	502,24	492,86
1 ресей рублі	5,06	6,43

<i>Жыл ішіндегі орташа айырбас бағамы (теңгеге)</i>	2023 жыл	2022 жыл
1 АҚШ доллары	456,31	460,48
1 еуро	493,33	484,22
1 ресей рублі	5,40	6,96

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Негізгі құралдар

ҰЭТ активтерін қоспағанда, негізгі құралдар жинақталған амортизацияны және олар болған жағдайда құнсызданудан болған жинақталған шығындарды шегере отырып, бастапқы құны бойынша ескеріледі. Мұндай құн негізгі құралдардың бөліктерін ауыстыру құнын және ұзақ мерзімді құрылыс жобалары жағдайында, егер оларды капиталдандыру өлшемдері орындалса, қарыздар бойынша шығындарды қамтиды.

Негізгі құралдардың маңызды компоненттерін белгілі бір уақыт аралығында ауыстыру қажет болған кезде Топ осындай компоненттерді оларға сәйкес келетін жеке пайдалы пайдалану мерзімдері бар жеке активтер ретінде таниды және оларды тиісті түрде амортизациялайды. Сол сияқты, негізгі техникалық қарап-тексеруді жүргізу кезінде оған байланысты шығындар, егер танудың барлық критерийлері орындалса, жабдықты ауыстыру ретінде негізгі құралдардың баланстық құнында танылады. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге арналған барлық өзге шығындар оларды шеккен кездегі пайданың немесе залалдың құрамында танылады.

ҰЭТ активтері жинақталған амортизация мен қайта бағалау күнінен кейін танылған құнсызданудан болған шығындар шегеріле отырып, әділ құн бойынша бағаланады. Қайта бағалау қайта бағаланған активтің әділ құны оның баланстық құнынан айтарлықтай ерекшеленбейтініне сенімділікті қамтамасыз ету үшін жеткілікті жиілікпен жүзеге асырылады.

Қайта бағалаудан болған құн өсімі ЖСҚ құрамында көрсетіледі және пайда немесе залал құрамында бұрын жүргізілген қайта бағалаудың салдарынан танылған осы активті қайта бағалаудан болған шығынды қалпына келтіретін бөлігін қоспағанда, капитал құрамына кіретін активтерді қайта бағалау резерві ұлғайтылады. Қайта бағалаудан болған залал, қайта бағалау резервінің құрамында бұрын танылған сол актив бойынша оң қайта бағалауды тікелей азайтатын бөлігін қоспағанда, жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады. Актив шығып қалған жағдайда қайта бағалау резервінің осы активке тікелей қатысты бөлігі активтерді қайта бағалау резервінен бөлінбеген пайданың құрамына ауыстырылады.

Амортизация активтерді пайдалы қолдануды бағалау мерзімі ішінде желілік әдіспен келесідей есептеледі:

Ғимараттар	60 жыл
ҰЭТ активтері	
Құрылыстар, машиналар және ҰЭТ жабдықтары	8-100 жыл
Көлік және өзге де негізгі құралдар	
Өзге де машиналар мен жабдықтар және көлік құралдары	2-50 жыл
Өзге де топтарға енгізілмеген басқа да негізгі құралдар	2-20 жыл

Жер амортизацияланбайды.

Негізгі құралдардың пайдалы пайдалану мерзімдері мен тарату құны әрбір жылдық есептік кезеңнің соңында талданады және қажет болған жағдайда түзетіледі.

Егер болжамдар алдыңғы болжамдардан өзгеше болған жағдайда, өзгерістер *«Есеп саясаты, бухгалтерлік бағалаулардағы өзгерістер және қателер»* ХБЕС (IAS) 8-ге сәйкес бухгалтерлік бағалаудағы өзгерістер ретінде ескеріледі. Осы бухгалтерлік бағалау негізгі құралдардың қалдық құнына және жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылатын негізгі құралдардың тозу сомасына елеулі әсер етуі мүмкін.

Негізгі құралдар объектісін тану ол істен шыққан кезде немесе оны пайдаланудан немесе істен шығудан болашақ экономикалық пайда алу күтілмеген кезде тоқтатылады. Активті тануды тоқтату кезінде туындайтын кез келген кірістер немесе залалдар (таза түсімдер мен істен шығудан және активтің баланстық құны арасындағы айырма ретінде есептелген) активті тану тоқтатылған есептік жылы пайданың немесе залалдың құрамына енгізіледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Материалдық емес активтер

Материалдық емес активтер бастапқы тану кезінде бастапқы құны бойынша бағаланады. Материалдық емес активтер бастапқы танылғаннан кейін жинақталған амортизация мен құнсызданудан болған жинақталған шығындар шегеріле отырып, бастапқы құны бойынша ескеріледі. Өнімдерді әзірлеуге арналған капиталдандырылған шығындарды қоспағанда, Топ ішінде өндірілген материалдық емес активтер капиталдандырылмайды және тиісті шығыс ол туындаған есептік кезеңде пайдалар мен шығындарда көрсетіледі.

Топтың материалдық емес активтеріне негізінен компьютерлік бағдарламалық жасақтама және лицензиялар кіреді. Материалдық емес активтер 3-тен 5 жылға дейінгі активтерді пайдалы пайдаланудың бағалау мерзімі ішінде желілік әдіспен амортизацияланады.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы

Әрбір есептік күні Топ активтің ықтимал құнсыздану белгілерінің бар-жоғын айқындайды. Егер мұндай белгілер орын алса немесе активтің құнсыздануына жыл сайын тексеру жүргізу талап етілсе, Топ активтің өтелетін құнын бағалауды жүргізеді. Активтің немесе ақша ағындарын генерациялайтын бөлімшенің (ААГБ) өтелетін құны – бұл мынадай шамалардың ішіндегі ең үлкені: сатуға жұмсалған шығындарды шегергендегі активтің әділ құны (ААГБ) және активті пайдаланудан түскен құндылық (ААГБ). Өтелетін құн, негізінен, басқа активтер немесе активтер топтары генерациялайтын ағындардан тәуелсіз ақша қаражатының ағындарын актив генерациялайтын жағдайларды қоспағанда, жеке актив үшін айқындалады. Егер активтің немесе ақша ағындарын генерациялайтын бөлімшенің баланстық құны оның өтелетін құнынан асып кетсе, актив құнсызданған болып есептеледі және өтелетін құнға дейін есептен шығарылады.

Пайдаланудан құндылықты бағалау кезінде болашақ ақша ағындары ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын және активке тән тәуекелдерді көрсететін салық салуға дейінгі дисконттау мөлшерлемесі бойынша дисконтталады. Сатуға арналған шығындарды шегергендегі әділ құнды айқындау кезінде тиісті бағалау моделі қолданылады. Бұл есептеулер бағалау коэффициенттерімен, акциялар нарығында еркін айналыстағы баға белгіленімдерімен немесе әділ құнның өзге де қолжетімді көрсеткіштерімен расталады.

Топ жекелеген активтер жататын топтың әрбір ААГБ үшін жеке дайындалатын пайдаланудан алынған құндылыққа сүйене отырып, құнсыздану сомасын айқындайды. Бұл жоспарлар мен болжамды есептеулер әдетте 5 (бес) жылға жасалады. Неғұрлым ұзақ кезеңдер үшін бесінші жылдан кейін болжанатын болашақ ақша ағындарына қатысты қолданылатын ұзақ мерзімді өсу қарқыны есептеледі.

Үздіксіз қызметтің құнсыздануынан болған залалдар (қорлардың құнсыздануын қоса алғанда) құнсызданған активтің функциясына сәйкес келетін шығыстар санаттарының құрамындағы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте, оларға қатысты қайта бағалау өзге жиынтық кірісте танылған ҰЭТ-тың бұрын қайта бағаланған активтерін қоспағанда танылады. Мұндай активтердің құнсыздануы бұрын танылған қайта бағалау сомасы шегінде өзге жиынтық табыста танылады. Әрбір есептік күн үшін Топ активтің құнсыздануынан бұрын танылған шығындар енді жоқ немесе азайған деген белгілердің бар-жоғын анықтайды. Егер мұндай белгі болса, топ активтің немесе ААГБ өтелетін құнын есептейді. Құнсызданудан болған бұрын танылған шығындар, егер активтің өтелетін құнын айқындау үшін пайдаланылған бағалауда өзгеріс орын алған жағдайда ғана құнсызданудан болған залалды соңғы тану уақытынан бастап қалпына келтіріледі. Қалпына келтіру активтің баланстық құны оның өтелетін құнынан аспайтындай, сондай-ақ егер өткен жылдары құнсызданудан залал танылмаса, осы актив танылатын амортизацияны шегергендегі баланстық құннан аспайтындай етіп шектеледі. Мұндай құнды қалпына келтіру актив артық бағаланған құн бойынша танылған жағдайларды қоспағанда, пайда мен залал ретінде танылады. Мұндай жағдайларда құнның қалпына келуі қайта бағалаудан құнның өсуі ретінде ескеріледі.

Топ климаттың өзгеруіне байланысты тәуекелдердің, соның ішінде физикалық және өтпелі тәуекелдердің айтарлықтай әсер етуі мүмкін екенін бағалайды. Мұндай әсер бар болған кезде бұл тәуекелдер пайдалану құнын бағалау кезінде ақша ағындарын болжауда ескеріледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Қауымдасқан компанияға инвестициялар

Қауымдасқан компания – бұл Топ оған қатысты елеулі ықпалға ие компания, Елеулі ықпал - бұл инвестиция объектісінің қаржылық және операциялық саясатына қатысты шешімдер қабылдауға қатысуға өкілеттік, бірақ мұндай саясатқа қатысты бақылау немесе бірлескен бақылау емес. Елеулі ықпалдың немесе бірлескен бақылаудың болуын анықтау кезінде ескерілетін факторлар. Еншілес компанияларға бақылаудың болуын анықтау кезінде ескерілетін факторларға ұқсас.

Топтың оның қауымдасқан компаниясына салған инвестициялары үлестік қатысу әдісі бойынша есепке алынады. Үлестік қатысу әдісіне сәйкес қауымдасқан компанияға инвестиция бастапқыда бастапқы құны бойынша танылады. Инвестицияның теңгерімдік құны сатып алу күнінен кейін туындайтын қауымдасқан компанияның таза активтерінің өзгерістеріндегі топтың үлесін тану салдарынан кейіннен ұлғаяды немесе азаяды. Қауымдасқан компанияға жататын Гудвилл инвестицияның теңгерімдік құнына қосылады және амортизацияланбайды, сонымен қатар құнсыздану мәніне жеке тексеруге ұшырамайды.

Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп қауымдасқан компания қызметінің қаржылық нәтижелеріндегі Топтың үлесін көрсетеді. Егер қауымдасқан компанияның капиталында тікелей танылған өзгеріс орын алған болса, Топ осындай өзгерістің өз үлесін таниды және капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есепте қолданылатын кезде осы фактіні ашады. Топтың қауымдасқан компаниямен операциялары бойынша туындайтын іске асырылмаған пайда мен шығындар Топтың қауымдасқан компанияға қатысу үлесі бар дәрежеде алып тасталды.

Қауымдасқан компанияның пайдасындағы Топтың үлесі жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте тікелей ұсынылған. Ол қауымдасқан компанияның акционерлеріне келетін пайданы білдіреді, сондықтан салық салуды және қауымдасқан компанияның еншілес компанияларындағы бақыланбайтын қатысу үлесін есепке алғаннан кейінгі пайда ретінде айқындалады.

Қауымдасқан компанияның қаржылық есептемесі Топтың қаржылық есептемесі сияқты есептік кезең үшін жасалады. Қажет болған жағдайда оған есеп саясатын Топтың есеп саясатына сәйкес келтіру мақсатында түзетулер енгізіледі.

Үлестік қатысу әдісін қолданғаннан кейін Топ қауымдасқан компанияға өзінің инвестициясы бойынша құнсызданудан болатын қосымша залалды тану қажеттілігін айқындайды. Әрбір есептік күні Топ қауымдасқан компанияға инвестициялардың құнсыздануының объективті куәліктерінің болуын белгілейді. Мұндай куәліктер болған жағдайда, Топ құнсыздану сомасын қауымдасқан компанияның өтелетін құны мен оның баланстық құны арасындағы айырма ретінде есептейді және бұл соманы «Қауымдасқан компанияның пайдасындағы үлес» бабы бойынша пайдалар мен шығындарда таниды.

Қауымдасқан компанияға елеулі ықпалын жоғалтқан жағдайда Топ қалған инвестицияларды әділ құны бойынша бағалайды және таниды. Қауымдасқан компанияның елеулі ықпалын жоғалтқан кездегі баланстық құны мен қалған инвестициялардың әділ құны мен шығудан түскен түсімдер арасындағы айырма пайданың немесе залалдың құрамында танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Қаржы құралдары-бастапқы тану және кейінгі бағалау

Бір ұйымда қаржы активінің және басқа ұйымда қаржылық міндеттеменің немесе үлестік құралдың туындауына әкеп соғатын кез келген шарт қаржы құралы болып табылады.

Қаржылық активтер

Бастапқы тану және бағалау

Бастапқы тану кезінде қаржы активтері кейіннен амортизацияланған құны бойынша, басқа жиынтық кіріс (БЖК) арқылы әділ құны бойынша және пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде жіктеледі.

Бастапқы тану кезінде қаржы активтерін жіктеу қаржы активі бойынша шартта көзделген ақша ағындарының сипаттамаларына және Топ осы активтерді басқару үшін қолданатын бизнес-модельге байланысты болады. Қаржыландырудың маңызды құрамдауышы жоқ немесе оған қатысты Топ практикалық сипаттағы оңайлатуды қолданған Сауда дебиторлық берешекті қоспағанда, Топ бастапқыда пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын қаржы активтері жағдайында ұлғайған әділ құн бойынша мәміле бойынша шығындар сомасына қаржы активтерін бағалайды. Қаржыландырудың маңызды компонентін қамтымайтын немесе оған қатысты Топ практикалық сипаттағы жеңілдетуді қолданған Сауда дебиторлық берешегі *Түсімді тану* бөлімінде сипатталғандай мәміле бағасы бойынша бағаланады.

Қаржылық активті амортизацияланған құны бойынша немесе басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша жіктеуге және бағалауға мүмкіндік беру үшін осы активтің шарттық талаптары борыштың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне «тек қана борыштың және пайыздардың негізгі сомасының есебіне төлемдер» болып табылатын ақша ағындарын алуды негіздеуі қажет. Мұндай бағалау «ақша ағындары» сынағы (SPPI-тесті) деп аталады және әр құрал деңгейінде жүзеге асырылады. Ақша ағындары «ақша ағындары» өлшеміне сай келмейтін қаржы активтері бизнес-модельге қарамастан пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын активтер ретінде жіктеледі.

Топ қаржылық активтерді басқару үшін пайдаланатын бизнес-модель Топтың ақша ағындарын құру мақсатында өзінің қаржылық активтерін қалай басқаратынын сипаттайды. Бизнес-модель ақша ағындары шартта көзделген ақша ағындарын алудың, қаржы активтерін сатудың немесе екеуінің де салдары болатынын анықтайды. Амортизацияланған құны бойынша бағаланатындар ретінде жіктелетін қаржы активтері шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін қаржы активтерін ұстап қалу мақсаты болып табылатын бизнес-модель шеңберінде ұсталады, ал өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатындар ретінде жіктелетін қаржы активтері мақсатына ақша ағындары арқылы қол жеткізілетін бизнес-модель шеңберінде шартта көзделген ақша ағындарын алу, сонымен қатар қаржы активтерін сату арқылы ұсталады.

Заңнамада белгіленген мерзімде немесе белгілі бір нарықта (стандартты талаптарда сауда жасау) қабылданған ережелерге сәйкес активтерді жеткізуді талап ететін қаржы активтерін сатып алудың немесе сатудың барлық операциялары мәміле жасалған күні, яғни Топ активті сатып алу немесе сату міндеттемесін өзіне қабылдаған күні танылады.

Кейінгі бағалау

Кейіннен бағалау мақсаттары үшін қаржы активтері төрт санатқа жіктеледі:

- амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар);
- жинақталған пайда мен залалдарды кейіннен қайта сыныптай отырып, басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар);
- тану тоқтатылған кезде жинақталған пайда мен залалдарды кейіннен қайта жіктеместен, басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде ұйымның қалауы бойынша жіктелген қаржы активтері (үлестік құралдар);
- Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Қаржы құралдары-бастапқы тану және кейінгі бағалау (жалғасы)

Қаржылық активтер (жалғасы)

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (борыштық құралдар)

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері кейіннен тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып бағаланады және оларға құнсыздануға қатысты талаптар қолданылады. Пайда немесе залал активті тану, оны түрлендіру немесе құнсыздану тоқтатылған жағдайда пайданың немесе залалдың құрамында танылады. Топ амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің санатына сауда және өзге де дебиторлық берешек пен өзге де қаржы активтерін жатқызады.

Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері әділ құн бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте ескеріледі, ал олардың әділ құнының таза өзгерістері жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады. Осы санатқа топ өз қалауы бойынша пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша жіктеген құралдар жатады.

Тануды тоқтату

Қаржылық актив (немесе – қолданылатын жерде-қаржылық активтің бөлігі немесе ұқсас қаржылық активтер тобының бөлігі) танылуын тоқтатады (яғни Топтың қаржылық жағдайы туралы шоғырландырылған есебінен шығарылады), егер:

- активтен ақша ағындарын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса; немесе
- Топ активтен ақша ағындарын алуға өз құқықтарын берсе не «транзиттік» келісім бойынша толық көлемде және елеулі кідіріссіз алынатын ақша ағындарын үшінші тарапқа төлеу жөнінде өзіне міндеттеме алса; және немесе (а) Топ активтен түсетін барлық тәуекелдер мен пайданы іс жүзінде берсе, немесе (б) Топ бермейтін болса, бірақ активтен түсетін барлық тәуекелдер мен пайданы өзінде сақтамайды, бірақ осы активке бақылауды берді.

Егер Топ активтен ақша ағындарын алу құқығын берсе немесе транзиттік келісім жасаса, ол меншік құқығымен байланысты тәуекелдер мен пайданы сақтағанын және егер болса, қандай көлемде бағалайтынын бағалайды. Егер Топ активтен түсетін барлық тәуекелдер мен пайданы тапсырмаса, бірақ өзінде сақтамаса, сонымен қатар активті бақылауды тапсырмаса, Топ берілген активті оған қатысуын жалғастыратын дәрежеде тануды жалғастырады. Бұл жағдайда Топ тиісті міндеттемені де таниды. Берілген актив пен тиісті міндеттеме Топ сақтаған құқықтар мен міндеттемелерді көрсететін негізде бағаланады.

Берілген актив бойынша кепілдік нысанын қабылдайтын жалғасып жатқан қатысу мынадай шамалардың ең азы бойынша бағаланады: активтің бастапқы баланстық құны немесе оны төлеу Топтан талап етілуі мүмкін өтеудің ең жоғары сомасы.

Күтілетін кредиттік залалдарды тану

Топ, егер кредиттік шығын бастапқы тану сәтінен бастап Елеулі ұлғайған болса, бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдарға тең сомада амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері бойынша күтілетін кредиттік залалдарға бағалау резервін таниды.

Қаржы активтерінің құнсыздануы туралы толық ақпаратты ашу да мынадай ескертпелерде ұсынылған:

- елеулі жол берулер туралы ақпаратты ашу (4-Ескертпе);
- пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын активтерді қоспағанда, сауда дебиторлық берешек және ақша қаражаты мен олардың баламаларын қоса алғанда, өзге де ағымдағы және қаржылық активтер (9,10,11,12,13-Ескертпелер);

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Қаржы құралдары-бастапқы тану және кейінгі бағалау (жалғасы)

Қаржылық активтер (жалғасы)

Күтілетін кредиттік залалдарды тану (жалғасы)

Топ пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша емес бағаланатын барлық борыштық құралдарға қатысты күтілетін кредиттік залалдарға (ККЗ) арналған бағалау резервін таниды. ККЗ шартқа сәйкес тиесілі ақша ағындары мен Топ алуды күтетін барлық ақша ағындары арасындағы бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені немесе оның шамамен алынған мәнін пайдалана отырып дисконтталған айырма негізінде есептеледі. Болжалды ақша ағындары ұсталатын қамтамасыз етуді сатудан немесе шарттық талаптардың ажырамас бөлігі болып табылатын кредиттік сапаны арттырудың басқа да тетіктерінен түсетін ақша ағындарын қамтиды.

ККЗ екі сатыда танылады. Бастапқы танылған сәттен бастап кредиттік тәуекел айтарлықтай ұлғаймаған қаржы құралдары жағдайында келесі 12 ай ішінде болуы мүмкін дефолттар салдарынан туындауы мүмкін кредиттік залалдарға қатысты шығындарға бағалау резерві құрылады (12 айлық күтілетін кредиттік залалдар). Бастапқы тану сәтінен бастап кредиттік тәуекел елеулі ұлғайған қаржы құралдары үшін дефолттың басталу мерзімдеріне қарамастан осы қаржы құралының қалған қолданылу мерзімі ішінде күтілетін кредиттік залалдарға қатысты шығындарға бағалау резерві құрылады (бүкіл мерзімге күтілетін кредиттік залалдар).

Сауда дебиторлық берешекке және басқа да қаржы активтеріне қатысты топ ККЗ-ны есептеу кезінде оңайлатылған тәсілді қолданады. Демек, Топ кредиттік тәуекелдің өзгеруін қадағаламайды, оның орнына әрбір есептік күні барлық мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдарға тең сомада шығындарға арналған бағалау резервін таниды. Топ қарыз алушыларға тән болжамды факторларды және жалпы экономикалық жағдайларды ескере отырып түзетілген несиелік шығындардың пайда болуының бұрынғы тәжірибесіне сүйене отырып, бағалау резервтерінің матрицасын қолданды.

Егер шартта көзделген төлемдер 90 күнге кешіктірілсе, Топ қаржы активі бойынша дефолт болды деп есептейді. Алайда, белгілі бір жағдайларда Топ, егер ішкі немесе сыртқы ақпарат Топ ұстап отырған кредиттік сапаны арттыру механизмдерін есепке алмай, шартта көзделген қалған төлемдердің барлық сомасын Топтың алуы екіталай екенін көрсетсе, қаржы активі бойынша дефолт болды деген қорытындыға келуі мүмкін. Егер Топта шартта көзделген ақша ағындарын өтеуге қатысты негізделген құтулер болмаса, қаржылық актив есептен шығарылады.

Қаржылық міндеттемелер

Бастапқы тану және бағалау

Қаржылық міндеттемелер бастапқы тану кезінде тиісінше пайда немесе залал, кредиттер және қарыз алу арқылы әділ құн бойынша қайта бағаланатын қаржылық міндеттемелер немесе тиімді хеджирлеу кезінде хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған туынды құралдар ретінде жіктеледі.

Қаржылық міндеттемелер бастапқыда қарыздар, шығарылған облигациялар және мәміле бойынша олармен тікелей байланысты шығындар кредиторлық берешек жағдайында шегеріле отырып, әділ құн бойынша танылады.

Топтың қаржылық міндеттемелері сауда және өзге де кредиторлық берешекті, кредиттер мен қарыздарды және шығарылған облигацияларды қамтиды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Қаржы құралдары-бастапқы тану және кейінгі бағалау (жалғасы)

Қаржылық міндеттемелер (жалғасы)

Кейінгі бағалау

Қаржылық міндеттемелерді кейіннен бағалау олардың мынадай түрде жіктелуіне байланысты болады:

Қарыздар және шығарылған облигациялар

Бастапқы танылғаннан кейін пайыздық қарыздар мен шығарылған облигациялар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып, амортизацияланған құны бойынша бағаланады. Осындай қаржылық міндеттемелер бойынша кірістер мен шығыстар оларды тану тоқтатылған кезде, сонымен қатар тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып амортизацияны есептеу шамасына қарай пайдалар мен шығындарда танылады.

Амортизацияланған құн сатып алу кезіндегі дисконттарды немесе сыйақыларды, сонымен қатар тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын комиссиялық немесе шығындарды ескере отырып есептеледі. Тиімді пайыздық мөлшерлеменің амортизациясы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қаржылық шығыстардың құрамына енгізіледі.

Сауда және басқа да кредиторлық берешек

Сауда және өзге де кредиторлық берешек бастапқыда әділ құн бойынша көрсетіледі және кейіннен тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып амортизацияланған құн бойынша бағаланады.

Тануды тоқтату

Егер міндеттеме өтелсе, күші жойылса немесе оның қолданылу мерзімі өтіп кетсе, қаржылық міндеттемені тану тоқтатылады. Егер қолда бар қаржылық міндеттеме сол кредитордың алдындағы айтарлықтай ерекшеленетін талаптармен басқа міндеттемемен ауыстырылса немесе қолда бар міндеттеменің шарттары айтарлықтай өзгерсе, мұндай ауыстыру немесе өзгерістер бастапқы міндеттемені тануды тоқтату және жаңа міндеттемені тануды бастау ретінде ескеріледі, ал олардың баланстық құнындағы айырма жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады.

Қаржы құралдарын өзара есепке алу

Қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер өзара есепке алынады, ал нетто-сума қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылған сомаларды өзара есепке алуға қазіргі кезде жүзеге асырылатын заңды құқық болған кезде және нетто-негізде есеп айырысуды жүргізу не активтерді сату және осымен бір мезгілде міндеттемелерді өтеу ниеті болған кезде ғана ұсынылады.

Қорлар

Қорлар ФИФО әдісі бойынша есепке алынады.

Қорлар екі шаманың ең азы бойынша бағаланады: сатып алу құны және сатудың таза құны.

Өткізудің таза құны өндірісті аяқтауға арналған болжамды шығыстар мен сатуға арналған бағаланған шығындар шегеріле отырып, әдеттегі қызмет барысында сатудың болжамды бағасы ретінде айқындалады.

Ақша қаражаты және олардың баламалары

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептегі ақша қаражаты мен оның баламалары банктердегі және кассадағы ақша қаражатын және бастапқы өтеу мерзімі 3 (үш) айға дейінгі немесе одан кем қысқа мерзімді депозиттерді қамтиды.

Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есептің мақсаттары үшін ақша қаражаты мен оның баламалары жоғарыда көрсетілген анықтамаға сәйкес өтелмеген банктік овердрафттарды шегергендегі ақша қаражаты мен қысқа мерзімді депозиттерден тұрады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Пайдаланылуы шектелген ақша қаражаты

Егер ақша қаражаты есептік күннен бастап 12 (он екі) айға дейінгі кезеңде пайдалануда қандай да бір түрде шектелсе, мұндай ақша қаражаты қысқа мерзімді активтер ретінде жіктеледі және шоғырландырылған қаржылық есептемеге ескертпелерде тиісті түрде ашылады. Егер ақша қаражаты есептік күннен бастап 12 (он екі) айдан астам кезеңде пайдалануға шектелген болса, мұндай ақша қаражаты ұзақ мерзімді активтердің құрамында көрсетіледі.

Резервтер

Егер Топтың өткен оқиғаның нәтижесінде туындаған ағымдағы міндеттемесі (заңды немесе практикадан туындайтын) болса, осы міндеттемені өтеу үшін талап етілетін экономикалық пайданың кетуі ықтимал болса және осындай міндеттеме сомасының сенімді бағасы алынуы мүмкін болса, резервтер танылады. Егер Топ резервтердің белгілі бір бөлігін немесе барлық бөлігін өтеуді алуды болжаса, мысалы, сақтандыру шарты бойынша, өтеу жеке актив ретінде танылады, бірақ өтемді алу күмән тудырмаған жағдайда ғана. Резервке жататын шығыс өтем шегеріле отырып, жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі.

Түсімді тану

Егер Топтың экономикалық пайда алуы ықтимал деп бағаланса және егер түсім төлемді жүзеге асыру уақытына қарамастан сенімді бағалануы мүмкін болса, түсім танылады. Түсім шартта айқындалған төлем талаптарын ескере отырып және салықтарды немесе баждарды шегере отырып, алынған немесе алынуы тиіс сыйақының әділ құны бойынша бағаланады. Топ оның принципал немесе агент ретінде әрекет ететінін анықтау мақсатында белгілі бір өлшемдерге сәйкес түсім алуды көздейтін өзі жасасатын шарттарды талдайды. Топ барлық осындай шарттар бойынша принципал ретінде әрекет етеді деген қорытындыға келді.

Топ тұтынушыларға уәде етілген қызметтерді беруді өтеу мөлшерінде көрсету үшін кірісті таниды, бұл Топ, оның үміттері бойынша, көрсетілген тауарлар мен қызметтердің орнына алуға құқылы болады.

Топ түсімді таныған кезде мынадай қадамдарды жүзеге асырады:

- 1) тұтынушымен шартты сәйкестендіру;
- 2) шарт шеңберінде орындалуға жататын міндеттемені сәйкестендіру;
- 3) мәміле бағасын айқындау;
- 4) мәміле бағасын шарт шеңберінде орындалуға жататын жекелеген міндеттер арасында бөлу;
- 5) шарт шеңберінде орындалуы тиіс міндеттерді орындау сәтінде (немесе шамасы бойынша) түсімді тану болып табылады.

Көрсетілген қызметтерден түскен кірістер қызметтердің көрсетілуіне қарай танылады. Топ электр энергиясын өндірушілерден көтерме және ірі тұтынушыларға дейін жеткізу жөніндегі, электр энергиясын желіге босатуды және тұтынуды техникалық диспетчерлендіру жөніндегі, электр энергиясын өндіру мен тұтынуды теңгерімдеуді ұйымдастыру жөніндегі қызметтерді, сонымен қатар шектес мемлекеттердің энергия жүйелерімен электр энергиясы ағындарының шарттық шамаларын қамтамасыз ету жөніндегі қызметтерді және өзге де қызметтерді көрсетуден кіріс алады.

Электр энергиясын жеткізу, техникалық диспетчерлендіру және электр энергиясын өндіруді/тұтынуды теңгерімдеуді ұйымдастыру жөніндегі қызметтер бойынша кірісті есептеуге арналған тарифтерді Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу комитеті (бұдан әрі – Комитет) бекітеді.

Шектес мемлекеттердің энергия жүйелерімен электр энергиясы ағындарының шарттық шамаларын қамтамасыз ету жөніндегі қызметтер бойынша кірістер Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы *«Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясының Біртұтас энергетикалық жүйелерінің қатарлас жұмысын қамтамасыз ету жөніндегі шаралар туралы»* келісім негізінде жасалған шарттардың талаптарына сәйкес танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Сауда дебиторлық берешек

Дебиторлық берешек шартсыз өтем сомасы сатып алушы төлеуі тиісті болған кезде танылады (яғни, мұндай өтем төленетін сәттің басталуы уақыт өте келе ғана анықталады). Қаржы активтеріне қатысты есеп саясаты *Қаржы құралдары – бастапқы тану және кейінгі бағалау* бөлімінде қаралады.

Шарт бойынша міндеттемелер

Шарт бойынша міндеттемелер, егер сатып алушыдан төлем алынса немесе Топ тиісті тауарларды немесе көрсетілетін қызметтерді бермес бұрын төленуге жататын болса (бұрын не болғанына қарай) танылады. Шарт бойынша міндеттемелер Топ шарт бойынша өз міндеттерін орындаған кезде (яғни сатып алушыға тиісті тауарларға немесе қызметтерге бақылауды берген кезде) түсім ретінде танылады.

Пайыздық кіріс

Амортизацияланған құны бойынша ескерілетін барлық қаржы құралдары және әділ құны бойынша ескерілетін ретінде жіктелген пайыздық кіріс немесе шығыс тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып танылады, ол қаржы құралын пайдаланудың болжамды мерзімі ішінде немесе, егер орынды болса, күтілетін болашақ төлемдерді немесе ақша қаражатының түсуін нақты дисконттайды. қаржылық активтің немесе міндеттеменің таза баланстық құнына дейінгі кезең. Пайыздық кіріс жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепке енгізіледі.

Қарыздар бойынша шығындар

Топтың немесе сатудың ниетіне сәйкес оны пайдалануға дайындау үшін міндетті түрде ұзақ уақыт кезеңін талап ететін активті сатып алуға, салуға немесе өндіруге тікелей байланысты қарыздар бойынша шығындар осындай активтің бастапқы құнының бөлігі ретінде капиталдандырылады. Қарыздар бойынша барлық өзге шығындар олар шеккен есептік кезеңдегі шығыстарға жатқызылады. Қарыздар бойынша шығындар сыйақы төлеуді және Қарыз қаражатына байланысты топ шеккен өзге де шығындарды қамтиды.

Жалға алу

Шарт жасасу кезінде Топ келісімнің жалдау болып табылатындығын немесе оның жалдау белгілері бар-жоғын бағалайды. Басқаша айтқанда, Топ шарттың белгілі бір уақыт аралығында сәйкестендірілген активтің пайдаланылуын бақылау құқығын өтемақыға айырбастауға беретіндігін анықтайды.

Қысқа мерзімді жалдау және құны төмен активтерді жалға алу

Топ қысқа мерзімді жалға алуға қатысты танудан босатуды өзінің техника мен жабдықты жалға алудың қысқа мерзімді шарттарына (яғни жалға алудың басталу күніне жалдау мерзімі 12 айдан аспайтын және базалық активті сатып алуға арналған опционды қамтымайтын шарттарға) қолданады. Топ құны төмен деп саналатын офистік жабдықты жалдау шарттарына құны төмен активтерді жалға алуға қатысты танудан босатуды да қолданады. Қысқа мерзімді жалдау және төмен құны бар активтерді жалдау бойынша жалдау төлемдері жалдау мерзімі ішінде желілік әдіспен шығыстар ретінде танылады.

Топ жалға беруші ретінде

Топтың активке иелік етумен байланысты барлық дерлік тәуекелдері мен пайдасы бар жалдау операциялық жалдау ретінде жіктеледі. Пайда болған жалдау кірісі жалдау мерзімі ішінде сызықтық әдіспен ескеріледі және өзінің операциялық сипатына байланысты жиынтық кіріс туралы есепте басқа кірістерге енгізіледі. Операциялық жалдау шартын жасау кезінде шеккен бастапқы тікелей шығындар жалға берілген активтің баланстық құнына енгізіледі және жалдау мерзімі ішінде жалдау кірісі сияқты негізде танылады. Шартты жалдау ақысы алынған кезеңдегі кірістің бөлігі ретінде танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Зейнетақы міндеттемелері

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес, Топ қызметкерлердің жалақысының 10%-і мөлшерінде, бірақ жинақтаушы зейнетақы қорларына аударымдар ретінде айына 350.000 теңгеден (2022 жыл: 300.000 теңге) аспайтын төлемдерді жүзеге асырады. Зейнетақы қорларына төлемдер қызметкерлердің жалақысынан ұсталады және олар туындаған сәтте жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте еңбекақы төлеуге байланысты басқа да аударымдармен бірге еңбекақы төлеу жөніндегі жалпы шығыстарға енгізіледі. Топтың зейнетақы төлемдері бойынша қандай да бір басқа міндеттемелері жоқ.

Ағымдағы корпоративтік табыс салығы

Ағымдағы кезең мен алдыңғы кезеңдер үшін ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша салық активтері мен міндеттемелер салық органдарынан өтелуі немесе салық органдарына төленуі болжанатын сома бойынша бағаланады. Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлерменелері мен салық заңнамасы – бұл Топ өз қызметін жүзеге асыратын және салық салынатын пайда алатын елдерде есептік күнге қабылданған немесе нақты қабылданған мөлшерлемелер мен заңнама.

Тікелей капиталда танылған баптарға жататын ағымдағы корпоративтік табыс салығы жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте емес, капитал құрамында танылады. Басшылық салық декларацияларында көрсетілген позицияларды бағалауды мерзімді түде жүзеге асырады, оларға қатысты тиісті салық заңнамасы әртүрлі түсіндірілуі мүмкін және қажет болған жағдайда резервтер жасайды.

Кейінге қалдырылған салық

Кейінге қалдырылған салық есептік күнгі қаржылық есептеме мақсаттары үшін активтер мен міндеттемелердің салық базасы мен олардың баланстық құны арасындағы уақытша айырманы айқындау арқылы міндеттемелер әдісі бойынша есептеледі.

Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері, мынадай жағдайлардан басқа, барлық салық салынатын уақытша айырмалар бойынша танылады:

- кейінге қалдырылған салық міндеттемесі бизнестің бірлестігі болып табылмайтын мәміле барысында гудвилді, активті немесе міндеттемені бастапқы тану нәтижесінде туындайды және операция жасалған кезде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалға да әсер етпейді;
- еншілес ұйымдарға, қауымдасқан компанияларға салынатын инвестициялармен, сонымен қатар бірлескен қызметке қатысу үлестерімен байланысты салық салынатын уақытша айырмаларға қатысты, егер уақытша айырманың азаюы уақытында бөлуді бақылауға болатын болса және жақын болашақта уақытша айырманың төмендеуінің елеулі ықтималдығы бар.

Кейінге қалдырылған салық активтері барлық шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық шығындары бойынша танылады, бұл салық салынатын кірістің айтарлықтай ықтималдығы бар, оған қарсы шегерілетін уақытша айырмашылықтар, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық шығындары есептелуі мүмкін, мына жағдайларды қоспағанда:

- шегерілетін уақытша айырмаға жататын кейінге қалдырылған салық активі бизнесті біріктіру салдарынан туындамаған және операция жасалған кезде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалға да әсер етпейтін активті немесе міндеттемені бастапқы тану нәтижесінде туындайды;
- еншілес ұйымдарға, қауымдасқан компанияларға инвестициялармен, сонымен қатар бірлескен қызметке қатысу үлестерімен байланысты шегерілетін уақытша айырмаларға қатысты кейінге қалдырылған салық активтері уақытша айырмалардың таяу болашақта пайдаланылатындығының және оған қарсы болуы мүмкін салық салынатын пайда болуының елеулі ықтималдығы бар дәрежеде ғана танылады және уақытша айырмашылықтар қолданылды. Кейінге қалдырылған салық активтерінің баланстық құны әрбір есептік күнге қайта қаралады және кейінге қалдырылған салық активтерінің барлығын немесе бір бөлігін пайдалануға мүмкіндік беретін жеткілікті салық салынатын пайдаға қол жеткізу екіталай деп бағаланатын дәрежеде төмендетіледі.

Танылмаған кейінге қалдырылған салық активтері әрбір есептік күнге қайта қаралады және болашақ салық салынатын пайда кейінге қалдырылған салық активтерін пайдалануға мүмкіндік беретіндігінің ықтималдығы пайда болатын дәрежеде танылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Кейінге қалдырылған салық (жалғасы)

Кейінге қалдырылған салық активтерінің баланстық құны әрбір есептік күнге қайта қаралады және кейінге қалдырылған салық активтерінің барлығын немесе бір бөлігін пайдалануға мүмкіндік беретін жеткілікті салық салынатын пайдаға қол жеткізу екіталай деп бағаланатын дәрежеде төмендетіледі.

Танылмаған кейінге қалдырылған салық активтері әрбір есептік күнге қайта қаралады және болашақ салық салынатын пайда кейінге қалдырылған салық активтерін пайдалануға мүмкіндік беретіндігінің ықтималдығы пайда болатын дәрежеде танылады. Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері актив іске асырылатын және міндеттеме есептік күнгі жағдай бойынша қабылданған немесе іс жүзінде қабылданған салық мөлшерлемелері (және салық заңнамасы) негізінде өтелетін есептік жылы қолданылатын салық мөлшерлемелері бойынша бағаланады.

Пайданың немесе залалдың құрамында танылмаған баптарға жататын кейінге қалдырылған салық та пайданың немесе залалдың құрамында танылмайды. Кейінге қалдырылған салықтардың баптары олардың негізінде жатқан операцияларға сәйкес не өзге жиынтық табыстың құрамында не тікелей капиталда танылады.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен кейінге қалдырылған салық міндеттемелері, егер ағымдағы салық активтері мен міндеттемелерін есепке алудың заңды түрде бекітілген құқығы болса және кейінге қалдырылған салықтар сол салық салынатын компанияға және салық органына қатысты болса, бір-біріне қарсы есептеледі.

Дивидендтер

Дивидендтер міндеттемелер ретінде танылады және егер олар есептік күнді қоса алғанға дейін жарияланған жағдайда ғана есептік күнге капитал сомасынан шегеріледі. Дивидендтер, егер олар есептік күнге дейін ұсынылса, сонымен қатар есептік күннен кейін, бірақ шығаруға шоғырландырылған қаржылық есептеме бекітілген күнге дейін ұсынылса немесе жарияланса, есептемеде ашылады.

Шартты міндеттемелер мен шартты активтер

Шартты міндеттемелер шоғырландырылған қаржылық есептемеде танылмайды, бұл ретте оларды өтеуге байланысты ресурстардың шығуы екіталай болып табылған жағдайларды қоспағанда, олар туралы ақпарат шоғырландырылған қаржылық есептемеде ашылады.

Шартты активтер шоғырландырылған қаржылық есептемеде танылмайды, бұл ретте олар туралы ақпарат шоғырландырылған қаржылық есептемеде олармен байланысты экономикалық пайда алу ықтимал болып табылған жағдайларда ашылады.

4. ЕЛЕУЛІ ЕСЕПТІК ПАЙЫМДАУЛАР, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ ЖОРАМАЛДАР

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептемесін әзірлеу оның басшылығынан түсім, шығыстар, активтер мен міндеттемелер сомасының есептілігіне, сонымен қатар шартты міндеттемелер мен активтер туралы ақпаратты ашуға әсер ететін есептік кезеңнің соңында пайымдаулар шығаруды және бағалау мәндері мен жол берулерді айқындауды талап етеді. Алайда, осы жол берулерге және бағалау мәндеріне қатысты белгісіздік болашақта оларға қатысты осындай жол берулер мен бағалаулар қабылданатын активтің немесе міндеттеменің баланстық құнына елеулі түзетулерді талап етуі мүмкін нәтижелерге алып келуі мүмкін.

Бағалау мәндері және жорамалдар

Келесі қаржы жылы ішінде активтер мен міндеттемелердің баланстық құнын елеулі түзетулерге себеп болуы мүмкін есептік күнгі бағалаулардағы болашақ туралы негізгі жол берулер мен белгісіздіктің өзге де негізгі көздері төменде қаралады. Топтың жорамалдары мен бағалау мәндері шоғырландырылған қаржылық есептемені дайындау сәтінде болған бастапқы деректерге негізделген. Алайда, ағымдағы жағдайлар мен болашаққа қатысты жорамалдар нарықтық өзгерістерге немесе топтың бақылауынан тыс жағдайларға байланысты өзгеруі мүмкін. Мұндай өзгерістер болжамдарда олар орын алған кезде көрсетіледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕЛЕУЛІ ЕСЕПТІК ПАЙЫМДАУЛАР, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ ЖОРАМАЛДАР (жалғасы)

Негізгі құралдардың әділ құны

Топ 2022 жылғы 1 желтоқсандағы жай-күй бойынша ҰЭТ активтеріне қайта бағалау жүргізді. Топ ҰЭТ әділ құнын бағалау үшін «Grant Thornton Appraisal» ЖШС аккредиттелген тәуелсіз бағалаушыны тартты.

ҰЭТ-тың қайта бағаланған активтері активке тән табиғатқа, сипаттамаға және тәуекелдерге негізделе отырып, ХҚЕС (IFRS) 13-ке сәйкес активтердің бір класын білдіреді. ҰЭТ активтерінің әділ құнын айқындау үшін бастапқы деректер әділ құн иерархиясындағы 3-ші деңгейге жатады (бақыланбайтын бастапқы деректер).

ҰЭТ активтерінің әділ құны шығынды әдіспен айқындалды. Шығындар әдісі активтер жоғары мамандандырылған және тарихи активтер ешқашан сатылмағандықтан қолданылды. Шығындық әдіс шеңберінде алмастыру құнын немесе өсімін молайту құнын айқындау әдісі қолданылды, ол бойынша жинақталған тозудың барлық түрлерін шегере отырып, негізгі құралдарды алмастырудың толық құнын есептеу жүргізілді, сонымен қатар аналогтар бойынша есептеу әдісі, үлестік көрсеткіштер әдісі және өткен шығындарды индекстеу әдісі қолданылды.

Ауыстырудың есептелген ағымдағы құны кейіннен ақша ағындарын дисконттау моделі негізінде айқындалған өтелетін құнмен салыстырылды. Ақша ағындары бюджеттен келесі 5 (бес) жылға алынады. Топтың кірістерін болжау кезінде 2021 жылғы 1 қазаннан бастап 2026 жылғы 30 қыркүйекке дейінгі кезеңге электр энергиясын жеткізу, техникалық диспетчерлеу және электр энергиясын өндіру мен тұтынуды теңгерімдеуді ұйымдастыру жөніндегі реттеліп көрсетілетін қызметтерге Комитет бекіткен тарифтер ескерілді. Жүргізілген талдау нәтижелері бойынша негізгі құралдардың өтелетін құны оны ауыстырудың ағымдағы құнынан асып түсті.

Бағалау нәтижесінде ҰЭТ активтерінің әділ құны бағалау күніне (2022 жылғы 1 желтоқсан) 774.045.986 мың теңгені құрады. 20.021.005 мың теңге сомасында тиісті кейінге қалдырылған салық жеңілдіктерін ескере отырып, 2022 жылғы басқа жиынтық табыстың құрамында 100.105.029 мың теңге сомасында ҰЭТ активтерінің артық бағаланған құнының төмендеуі көрсетілді. Бұрын арзандатылған кейбір активтер құнының артуы 949.895 мың теңге сомасында кірістер мен шығыстар туралы шоғырландырылған есепте, сонымен қатар 4.524.870 мың теңге сомасында кейбір активтер құнының азаюымен көрсетілді.

2022 жылы әділ құнды бағалау кезінде мынадай негізгі жол берулер қолданылды:

Дисконттау мөлшерлемесі (WACC)	12,97%
Ұзақ мерзімді өсу қарқыны	3,09%
Негізгі активтің орташа қалдық қызмет ету мерзімі	40 жыл

Дисконттау мөлшерлемесінің 0,5%-ке артуы немесе өсудің ұзақ мерзімді қарқынының 0,5% - ке азаюы тиісінше Топтың негізгі құралдарының әділ құнының 46.537.397 мың теңгеге немесе 24.247.101 мың теңгеге азаюына әкеледі.

Әрбір есепті күн үшін топ ҰЭТ активтерінің баланстық құны арасындағы айырмашылықтардың бар-жоғын есепті күнгі әділ құнды пайдалана отырып айқындалғанмен бағалайды. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша Топ басшылығы жинақталған тозудың барлық түрлерін шегергендегі ҰЭТ активтерін алмастырудың өзекті құнын есептей отырып, ҰЭТ активтерінің әділ құнына қатысты өз бағаларын қайта қарады. Нәтижесінде, Топ басшылығы 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша ҰЭТ активтерінің баланстық құны олардың әділ құнынан айтарлықтай ерекшеленбейді деген қорытындыға келді.

Негізгі құралдардың пайдалы қызмет ету мерзімі

Топ негізгі құралдардың қалған пайдалы қызмет мерзімін кем дегенде әрбір қаржы жылының соңына бағалайды және егер күтулер алдыңғы бағалаулардан өзгеше болса, өзгерістер «Есеп саясаты, есептік бағалаулардағы өзгерістер және қателер» ХБЕС 8 (IAS) сәйкес есептік бағалаулардағы өзгерістер ретінде ескеріледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕЛЕУЛІ ЕСЕПТІК ПАЙЫМДАУЛАР, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ ЖОРАМАЛДАР (жалғасы)

Салықтар

Күрделі салық заңнамасын, сонымен қатар болашақ салық салынатын пайданы алудың сомалары мен мерзімдерін түсіндіруге қатысты белгісіздік бар. Топтың халықаралық операцияларының едәуір алуан түрлілігін, сонымен қатар шарттық қатынастардың ұзақ мерзімді сипаты мен күрделілігін ескере отырып, нақты нәтижелер мен қабылданған жол берулер арасында туындайтын айырма немесе осындай жол берулердің болашақтағы өзгерістері есептемеде көрсетілген шығыстар сомасының болашақтағы түзетулеріне немесе табыс салығы бойынша үнемдеуге әкелуі мүмкін. Негізделген жорамалдарды негізге ала отырып, Топ салықтық тексерулердің ықтимал салдарларына резервтер жасайды. Мұндай резервтердің шамасы әр түрлі факторларға, мысалы, алдыңғы тексерулердің нәтижелері және Топ пен тиісті салық органының салық заңнамасын әр түрлі түсіндірулеріне байланысты. Интерпретациядағы ұқсас айырмашылықтар топтың қызметі мен операцияларының сипатына байланысты көптеген сұрақтар бойынша туындауы мүмкін.

Топ салық заңнамасына байланысты сот ісін жүргізудің пайда болуын және одан кейінгі ақша қаражаттарының кетуін екіталай деп бағалайтындықтан, шартты міндеттеме танылмады.

Қаржы құралдарының әділ құны

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте танылған қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелердің әділ құнын осы белсенді нарықтардың негізінде айқындау мүмкін болмаған жағдайларда, ол дисконтталған ақша ағындарының моделін қоса алғанда, бағалау әдістерін пайдалана отырып айқындалады. Осы модельдер үшін бастапқы деректер ретінде мүмкіндігінше бақыланатын нарықтардан ақпарат пайдаланылады, алайда бұл іс жүзінде жүзеге асырылуы мүмкін болмаған жағдайларда әділ құнды белгілеу үшін пайымдаудың белгілі бір үлесі талап етіледі. Пайымдау өтімділік тәуекелі, кредиттік тәуекел және құбылмалылық сияқты бастапқы деректерді есепке алуды қамтиды. Осы факторларға қатысты жол берулердегі өзгерістер шоғырландырылған қаржылық есептемеде көрсетілген қаржы құралдарының әділ құнына әсер етуі мүмкін.

DSFK облигациялары

2017 жылғы 28 желтоқсанда Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 7 қарашадағы шешіміне сәйкес Топ «РВК банк» АҚ-да (бұдан әрі – «РВК банк») орналастырылған қаражатпен сатып алуды төлей отырып, «DSFK арнайы қаржы компаниясы» ЖШС облигацияларын (бұдан әрі – «DSFK облигациялары») сатып алды. РВК банкке облигацияларды сатып алғанға дейін орналастырылған депозиттердің номиналды сомасы 1.498.249 мың теңгені құрады. DSFK облигацияларының жылдық купондық мөлшерлемесі 0,01% және өтеу мерзімі 15 жыл. Облигациялар «Қазақмыс корпорациясы» ЖШС-ның 411.883 мың теңге сомасына қаржылық кепілдігімен қамтамасыз етілген. Кепілдік Топтың сұрауы бойынша пайдаланылуы мүмкін, бірақ облигациялар шығарылған күннен бастап бес жылдан ерте емес. DSFK облигациялары пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша есепке алынды.

2023 жыл ішінде Топ кепілдік бойынша төлем жасауды талап етіп, «Қазақмыс корпорациясы» ЖШС-ға бірнеше рет өтініш білдірді. «Қазақмыс корпорациясы» ЖШС тарапынан міндеттеменің орындалмауына байланысты топ сотқа талап арызбен өтініш білдірді. Сот талқылауы нәтижесінде сот «Қазақмыс корпорациясы» ЖШС-нан «KEGOC» АҚ пайдасына кепілдік бойынша 411.883 мың теңге мөлшерінде берешек сомасын өндіріп алу туралы шешім қабылдады.

Топ басшылығы 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша DSFK облигацияларының әділ құны 411.883 мың теңгеге тең деп есептейді. 2024 жылғы 3 қаңтарда «Қазақмыс корпорациясы» ЖШС сот шешіміне сәйкес кепілдік бойынша 411.883 мың теңге мөлшерінде берешекті толығымен өтеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

4. ЕЛЕУЛІ ЕСЕПТІК ПАЙЫМДАУЛАР, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ ЖОРАМАЛДАР (жалғасы)

Дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған бағалау резерві

Топ дебиторлық берешек бойынша ККЗ есептеу үшін бағалау резервтерінің матрицасын пайдаланады. Бағалау резервтерінің мөлшерлемелері шығындардың туындауының ұқсас сипаттамалары бар (яғни географиялық өңір, өнім түрі, сатып алушылардың типі мен рейтингі, аккредитивтер және кредиттік тәуекелдерді сақтандырудың басқа да нысандары арқылы қамтамасыз ету бойынша) әртүрлі клиенттік сегменттердің топтары үшін төлемнің мерзімі өткен күндерінің санына байланысты белгіленеді.

Бастапқыда бағалау резервтерінің матрицасы өткен кезеңдерде дефолттардың пайда болуының бақыланатын деректеріне негізделген. Топ болжамды ақпаратты ескере отырып, несиелік шығындардың бұрынғы тәжірибесін түзету үшін матрицаны жаңартады. Әрбір есептік күні алдыңғы кезеңдердегі дефолт деңгейі туралы бақыланатын деректер жаңартылады және болжамды бағалардың өзгерістері талданады.

Дефолттың тарихи бақыланатын деңгейлері, болжамды экономикалық жағдайлар мен ККЗ арасындағы байланысты бағалау айтарлықтай есептелген бағалау болып табылады. ККЗ мөлшері жағдайлардың өзгеруіне және болжамды экономикалық жағдайларға сезімтал. Кредиттік шығындардың пайда болуының бұрынғы тәжірибесі Топ және экономикалық жағдайлардың болжамы болашақта сатып алушының нақты дефолты үшін көрсеткішті болмауы мүмкін.

5. ОПЕРАЦИЯЛЫҚ СЕГМЕНТТЕР БОЙЫНША АҚПАРАТ

Географиялық ақпарат

Тұтынушының тіркелген елінің негізінде тұтынушылардың географиялық орналасуы жөніндегі ақпарат мынадай түрде берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
Қазақстандық тұтынушылардан түскен түсім	227.433.874	189.094.392
Ресейлік тұтынушылардан түскен түсім	23.202.509	27.488.474
Өзбекстандық тұтынушылардан түскен түсім	426.953	645.538
Қырғызстандық тұтынушылардан түскен түсім	1.073.047	27.144
Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепке сай түсімнің жиыны	252.136.383	217.255.548

Басшылық ХҚЕС-қа сәйкес салық салынғанға дейінгі кіріс пен пайданы талдайды.

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Топтың, «Самұрық-Энерго» тобының бір тұтынушысынан, оның бірлескен кәсіпорындарын қоса алғанда, түскен түсім 26.511.129 мың теңгені құрады және электр энергиясын жеткізу мен ілеспе қолдау көрсету бойынша түсімді, электр желілік активтерге қызмет көрсету бойынша қызметтерді қамтиды (2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін: 25.301.707 мың теңге)

Басқару мақсаттары үшін Топтың барлық қызметі бір операциялық сегмент болып табылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

6. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР МЕН ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР ҮШІН БЕРІЛГЕН АВАНСТАР

<i>Мың теңгемен</i>	Жер	Ғимараттар	ҰЭТ активтері	Көлік және өзге де негізгі құралдар	Аяқталмаған құрылыс	Барлығы
Бастапқы құны						
2022 жылғы 1 қаңтарға	1.965.212	19.110.271	1.874.498.349	47.969.510	59.430.985	2.002.974.327
Түсім	8.013	866.801	5.412	2.127.904	44.884.834	47.892.964
Аударымдар	-	530.713	13.996.038	2.139.303	(16.666.054)	-
Қайта бағалаудан құнның құнсыздануы (БЖК)	-	-	(310.481.158)	-	-	(310.481.158)
Құнсыздану (пайда немесе залал арқылы)	-	-	(5.013.211)	-	-	(5.013.211)
Материалдық емес активтерге аудару	-	-	-	-	(444.355)	(444.355)
Шығулар	-	(27.016)	(1.399.907)	(707.598)	(50.264)	(2.184.785)
2022 жылғы 31 желтоқсанға	1.973.225	20.480.769	1.571.605.523	51.529.119	87.155.146	1.732.743.782
Түсім	219	48.760	17.480	3.592.853	58.727.568	62.386.880
Аударымдар	-	364.580	32.121.877	1.189.905	(33.676.362)	-
Материалдық емес активтерге аудару	-	-	-	-	(7.808)	(7.808)
Шығулар	(590)	(5.989)	(2.105.439)	(681.852)	(54.090)	(2.847.960)
2023 жылғы 31 желтоқсанға	1.972.854	20.888.120	1.601.639.441	55.630.025	112.144.454	1.792.274.894
Жинақталған тозым және құнсыздану						
2022 жылғы 1 қаңтарға	-	(4.935.891)	(994.516.999)	(27.234.670)	(285.451)	(1.026.973.011)
Жыл ішіндегі аударымдар	-	(476.778)	(56.659.373)	(3.229.783)	-	(60.365.934)
Аударымдар	-	1.022	28.559	(29.581)	-	-
Қайта бағалаудан құнның құнсыздануы (БЖК)	-	-	210.376.129	-	-	210.376.129
Құнсыздану (пайда немесе залал арқылы)	-	-	1.414.851	-	-	1.414.851
Құнсыздануды қалпына келтіру	-	-	-	-	23.385	23.385
Шығулар	-	17.612	1.215.834	675.429	1.840	1.910.715
2022 жылғы 31 желтоқсанға	-	(5.394.035)	(838.140.999)	(29.818.605)	(260.226)	(873.613.865)
Жыл ішіндегі аударымдар	-	(509.108)	(46.523.132)	(3.482.128)	-	(50.514.368)
Аударымдар	-	464	2.708	(3.172)	-	-
Құнсыздану	-	-	(151.117)	-	(311.399)	(462.516)
Шығулар	-	3.775	1.723.265	658.608	52.891	2.438.539
2023 жылғы 31 желтоқсанға	-	(5.898.904)	(883.089.275)	(32.645.297)	(518.734)	(922.152.210)
Қалдық құны						
2022 жылғы 1 қаңтарға	1.965.212	14.174.380	879.981.350	20.734.840	59.145.534	976.001.316
2022 жылғы 31 желтоқсанға	1.973.225	15.086.734	733.464.524	21.710.514	86.894.920	859.129.917
2023 жылғы 31 желтоқсанға	1.972.854	14.989.216	718.550.166	22.984.728	111.625.720	870.122.684

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

6. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР МЕН ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР ҮШІН БЕРІЛГЕН АВАНСТАР (жалғасы)

ҰЭТ активтерінің баланстық құны, егер олар жинақталған тозуды шегергендегі бастапқы құны бойынша ескерілсе, мынадай түрде ұсынылады:

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Бастапқы құны	480.216.379	449.000.591
Жинақталған тозу	(158.755.435)	(147.975.065)
Қалдық құны	321.460.944	301.025.526

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша толық амортизацияланған, бірақ пайдаланудағы негізгі құралдардың бастапқы құны тиісінше 21.196.360 мың теңгені және 13.720.023 мың теңгені құрады.

Шығарылған облигациялар бойынша шығындарды капиталдандыру

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде Топ инвестициялық кірісті шегергенде 8.013.366 мың теңгені құрайтын облигациялар бойынша купондық сыйақы бойынша шығындарды капиталдандырды (2022 жыл: 3.401.402 мың теңге) (16-Ескертпе)

Аяқталмаған құрылыс

Аяқталмаған құрылыс негізінен «KEGOC «АҚ» Ақтөбе ЖЭТ», «Сарыбай ЖЭТ және «Батыс ЖЭТ» (1-кезең) филиалдарының 220-500 кВ ЭЖ реконструкциялау» және «Қазақстан БЭЖ-і Батыс аймағының электр желісін күшейту. Электр желілік объектілерді салу» жобасын іске асыру бойынша жабдықтар мен құрылыс-монтаждау жұмыстарымен ұсынылған.

Ұзақ мерзімді активтер үшін берілген аванстар

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша ұзақ мерзімді активтер негізінен өнім берушілер «Қазақстан БЭЖ-і Батыс аймағының электр желісін күшейту. Электр желілік объектілерді салу» жобасы бойынша құрылыс жұмыстары мен қызметтері үшін берілген аванстармен ұсынылған.

7. ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

Топтың «Батыс Транзит» АҚ компаниясының капиталында 20% қатысу үлесі бар. «Батыс Транзит» АҚ (бұдан әрі – «Батыс Транзит») қызметінің негізгі орны және тіркелген ел Қазақстан Республикасы болып табылады. Батыс Транзиттің қызметінің негізгі түрлері Солтүстік Қазақстанды Ақтөбе облысымен жалғаушы өңіраралық электр жеткізу желілерін пайдалану және Атырау қаласы көше жарықтандыру желілерін салу және пайдалану болып табылады. Батыс Транзит облигациялары Қазақстан қор биржасында шығарылды. Төменде келтірілген кесте Батыс Транзит туралы жинақталған қаржылық ақпаратты қамтиды:

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Айналымдағы активтер	26.598.279	20.914.108
Айналымнан тыс активтер	20.590.070	16.890.064
Қысқа мерзімді міндеттемелер	(6.271.121)	(4.078.403)
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	(26.203.433)	(19.988.494)
Таза активтер	14.713.795	13.737.275

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

7. ҚАУЫМДАСҚАН КОМПАНИЯҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (жалғасы)

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Топтың таза активтердегі үлесі	2.942.759	2.747.455
Инвестициялардың баланстық құны	2.942.759	2.747.455

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Кірістер	18.050.874	11.754.864
Таза пайда	976.520	2.345.615
Топтың жыл ішіндегі пайдасындағы үлесі	195.304	469.123

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша қауымдасқан компанияда болашақта күрделі салымдарды жүзеге асыру бойынша шартты міндеттемелер немесе міндеттемелер болған жоқ.

8. ҚОРЛАР

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Шикізат және басқа да материалдар	1.677.486	1.387.482
Қосалқы бөлшектер	1.551.497	1.694.995
Жанар-жағармай материалдары	135.314	113.467
Басқа да қорлар	400.591	420.418
Минус: ескірген қорларға резерв	(475.622)	(409.207)
	3.289.266	3.207.155

Ескірген қорларға резерв бойынша қозғалыс былайша берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
1 қаңтарға	409.207	337.986
Есептеу	184.989	284.593
Бұрын есептелген резервті қалпына келтіру	(105.717)	(206.662)
Есептен шығару	(12.857)	(6.710)
31 желтоқсанға	475.622	409.207

9. САУДА ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Сауда дебиторлық берешек	39.293.514	23.661.039
Минус: күтілетін кредиттік залалдар мен құнсыздануға арналған резерв	(4.978.608)	(2.613.649)
	34.314.906	21.047.390

Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтің қозғалысы былайша берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
1 қаңтарға	2.613.649	2.273.985
Есептеу	3.389.456	1.419.642
Бұрын есептелген резервті қалпына келтіру	(994.121)	(956.972)
Есептен шығару	(30.376)	(123.006)
31 желтоқсанға	4.978.608	2.613.649

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша сауда дебиторлық берешек «Национальные электрические сети Узбекистана» АҚ тұтынушыдан 1.632.185 мың теңге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 1.797.097 мың теңге).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

9. САУДА ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК (жалғасы)

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша «Национальные электрические сети Узбекистана» АҚ-дан күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв 1.583.360 мың теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 1.612.146 мың теңге).

Төменде бағалау резервтерінің матрицасын пайдалана отырып, сауда дебиторлық берешегі бойынша Топтың кредиттік тәуекелге ұшырауы туралы ақпарат берілген:

Мың теңгемен	Сауда дебиторлық берешек					
	Барлығы	Ағымдағы	Төлемдерді кешіктіру			
			30-90 күн	91-180 күн	181-270 күн	271 күннен астам
2023 жылғы 31 желтоқсан						
Күтілетін кредиттік залалдардың пайызы	12,67%	0,97%	17,32%	60,98%	80,09%	98,66%
Дефолт кезінде есептелген жалпы баланстық құн	39.293.514	31.322.960	3.498.241	679.302	465.547	3.327.464
Күтілетін кредиттік залалдар	(4.978.608)	(302.426)	(606.068)	(414.264)	(372.853)	(3.282.997)
	34.314.906	31.020.534	2.892.173	265.038	92.694	44.467
2022 жылғы 31 желтоқсан						
Күтілетін кредит залалдарының пайызы	10,05%	0,67%	15,04%	46,65%	78,78%	98,34%
Дефолт кезінде есептелген жалпы баланстық құн	23.661.039	20.877.332	227.223	64.951	207.166	2.284.367
Күтілетін кредиттік залалдар	(2.613.649)	(139.479)	(34.172)	(30.302)	(163.200)	(2.246.496)
	21.047.390	20.737.853	193.051	34.649	43.966	37.871

Сауда дебиторлық берешек келесі валюталарда көрсетілген:

Мың теңгемен	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Теңге	34.233.827	20.862.439
АҚШ доллары	81.079	184.951
	34.314.906	21.047.390

10. БАСҚА ДА АҒЫМДАҒЫ АКТИВТЕР

Мың теңгемен	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Қорларды жеткізгені және қызметтер көрсеткені үшін төленген аванстар	2.253.444	1.263.783
Негізгі құралдар мен аяқталмаған құрылыс үшін байланысты тараптардың өзге де дебиторлық берешегі	399.974	399.974
Болашақ кезеңдердің шығыстары	126.055	35.224
Қызметкерлерге берілген қарыздар	469	469
Басқасы	862.710	691.913
Минус: күтілетін кредиттік залалдар мен құнсыздануға арналған резерв	(908.975)	(741.392)
	2.733.677	1.649.971

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

10. БАСҚА ДА АҒЫМДАҒЫ АКТИВТЕР (жалғасы)

Басқа да ағымдағы активтердің күтілетін кредиттік залалдары және құнсыздануы бойынша резервтегі өзгерістер мынадай түрде ұсынылған:

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
1 қаңтарға	741.392	485.933
Есептеу	297.137	292.784
Бұрын есептелген резервті қалпына келтіру	(125.573)	(29.926)
Есептен шығару	(3.981)	(7.399)
31 желтоқсанға	908.975	741.392

11. БАСҚА ДА ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтері		
Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ноталары	23.172.951	19.062.907
Банктік депозиттер	5.080.317	7.434.744
Эксимбанк Қазақстандағы қаражаттар	2.138.857	2.165.823
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің еурооблигациялары	1.920.172	1.968.564
DeltaBank-тегі қаражаттар	1.230.000	1.230.000
Қазинвестбанктегі қаражат	1.198.169	1.201.850
Қазақстан Даму банкі (ҚДБ) АҚ облигациялары	1.101.857	–
Қазмұнайгаз ҰК (ҚМГ) АҚ облигациялары	877.600	–
Самұрық-Қазына облигациялары	–	30.072.911
Самұрық-Қазына облигациялары бойынша есептелген сыйақы	–	254.333
ҚР Қаржы министрлігінің Еурооблигациялары бойынша есептелген сыйақы	15.778	18.945
Қазмұнайгаз ҰК (ҚМГ) АҚ облигациялары бойынша есептелген сыйақы	8.517	–
Қазақстан Даму банкі (ҚДБ) АҚ облигациялары бойынша есептелген сыйақы	8.329	–
Минус: Эксимбанк Қазақстандағы қаражаттың құнсыздануына арналған резерв	(2.138.857)	(2.165.823)
Минус: DeltaBank-тегі қаражаттың құнсыздануына арналған резерв	(1.230.000)	(1.230.000)
Минус: Казинвестбанктегі қаражаттардың құнсыздануына резерв	(1.198.169)	(1.201.850)
Минус: басқа да қаржылық активтердің күтілетін кредиттік залалдардың резерві	(28.580)	(24.899)
	32.156.941	58.787.505
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері		
DSFK Арнайы қаржы компаниясының облигациялары	411.883	377.731
	411.883	377.731
Басқа да қаржылық активтер жиыны	32.568.824	59.165.236
Қысқа мерзімді басқа да қаржылық активтер	30.589.367	57.196.672
Ұзақ мерзімді басқа да қаржылық активтер	1.979.457	1.968.564
Басқа да қаржылық активтер жиыны	32.568.824	59.165.236

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

11. БАСҚА ДА ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР (жалғасы)

Басқа да қаржылық активтердің күтілетін кредиттік залалдары және құнсыздануы бойынша резервтегі өзгерістер мынадай түрде ұсынылған:

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
1 қаңтарға	4.622.572	5.002.324
Есептеу	28.512	42.482
Бұрын есептелген резервті қалпына келтіру	(55.478)	(422.234)
Есептен шығару	-	-
31 желтоқсанға	4.595.606	4.622.572

«Самұрық-Қазына «ҰӘҚ» АҚ (бұдан әрі – «Самұрық-Қазына») облигациялары

2020 жылы Топ «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ» АҚ купондық облигацияларын «Қазақстан қор биржасы» АҚ-дан сатып алды. Облигациялардың айналым мерзімі 2023 жылғы 3 желтоқсанға дейін. Облигациялар амортизацияланған құны бойынша ескерілетін ретінде жіктелді және 10,9% дисконттау мөлшерлемесін қолданыла отырып, бастапқыда есепте әділ құны бойынша танылды.

Сатып алынған купондық облигациялар бойынша бастапқы тану кезінде 213.089 мың теңге мөлшерінде сыйлықақы есептелді. 2023 жылдың 12 айында сыйлықақы амортизациясының сомасы 72.911 мың теңгені құрады (2022 жылдың 12 айында: 71.341 мың теңге).

2023 жылғы 31 желтоқсанда «Самұрық-Қазына» купондық облигациялары толығымен өтелді.

«Қазақстан Даму Банкі» АҚ облигациялары

2023 жылғы 27, 29 маусымда және 3 шілдеде Топ «Қазақстан Даму Банкі» АҚ купондық халықаралық облигацияларын халықаралық нарықта тиісінше және жалпы сомасы 2.436.560 АҚШ долларына (бұл 1.098.525 мың теңгеге баламалы) жылдық 5,75% мөлшерлеменен, айналым мерзімі 2025 жылғы 12 мамырға дейін сатып алды. Облигациялар амортизацияланған құн бойынша есепке алынғандар санатына жатқызылды.

Бастапқы тану кезінде 46.560 АҚШ доллары мөлшерінде сыйлықақы есептелді (теңгедегі баламасы 20.840 мың). 2023 жылдың 12 айында сыйлықақы амортизациясының сомасы 5.780 мың теңгені құрады.

«Қазмұнайгаз ҰК» АҚ облигациялары

2023 жылғы 27 және 28 маусымда Топ «ҚазМұнайГаз ҰК» АҚ купондық халықаралық облигацияларын халықаралық нарықта жалпы сомасы 1.920.000 АҚШ долларына (867.067 мың теңгеге баламалы) жылдық 4,75% мөлшерлеменен, айналым мерзімі 2027 жылғы 19 сәуірге дейін сатып алды. Облигациялар амортизацияланған құн бойынша есепке алынғандар санатына жатқызылды.

Бастапқы тану кезінде 80.000 АҚШ доллары мөлшерінде дисконт есептелді (теңгедегі баламасы 35.792 мың). 2023 жылдың 12 айында дисконт амортизациясының сомасы 4.905 мың теңгені құрады.

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ноталары

2023 жыл ішінде Топ «Қазақстан қор биржасы» АҚ-да жалпы сомасы 146.501.909 мың теңге Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің қысқа мерзімді дисконттық ноталарын сатып алды (2022 жыл: 36.933.373 мың теңге). 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылы ҚР Ұлттық Банкінің ноталарын өтеу сомасы 143.113.437 мың теңгені құрады (2022 жыл: 32.117.343 мың теңге). 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде Топ 1.721.571 мың теңге сомасындағы қаржылық кірісті таныды (2022 жыл: 600.395 мың теңге) (23-Ескертпе).

Банктік депозиттер

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша банктік депозиттер сәйкесінше 55.068 мың теңге және 1.482 мың теңге сомасына есептелген пайыздық кірісті қамтиды. Банктер туралы ақпарат кредиттік тәуекел бөліміндегі 27-Ескертпеде берілген.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

11. БАСҚА ДА ҚАРЖЫЛЫҚ АКТИВТЕР (жалғасы)

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Еурооблигациялары

2019 жылғы 26 сәуірде Топ жалпы сомасы 4.368 мың АҚШ долларына (1.920.172 мың теңгеге баламалы) жылдық 3,875% мөлшерлемесі бойынша және 2024 жылғы қазанға дейінгі айналым мерзімімен Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Еурооблигацияларын сатып алды.

«Қазақстан Эксимбанкі» АҚ-дағы қаражат (бұдан әрі - «Қазақстан Эксимбанкі»)

2018 жылғы 27 тамызда Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының Қаулысымен Қазақстанның Эксимбанкіні жеке тұлғалардың депозиттерін қабылдау, банк шоттарын ашу бөлігінде лицензиядан айыру туралы шешім қабылданды. Осыған байланысты Топ басқа қаржы активтерінің құрамына Эксимбанктегі ақша қаражаты мен баламаларды жіктеуді жүзеге асырды және күтілетін кредиттік залалдарға 100% мөлшерінде резерв есептеді.

2023 жыл ішінде Қазақстан Эксимбанкінің Тарату комиссиясы 2019 жылғы 13 маусымдағы кредиторлар талаптарының бекітілген тізіліміне сәйкес 74,3 мың АҚШ доллары (төлем күніне 33.424 мың теңгеге баламалы) (2022 жыл: 395 мың АҚШ доллары 173.876 мың теңгеге баламалы) сомасында төлем жүргізді. Топ құнсыздану үшін резервтің тиісті қалпына келтіруін мойындады.

Казинвестбанк

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған 12 айдың ішінде «Казинвестбанк» АҚ тарату комиссиясы 11,2 мың АҚШ доллары (төлем күніне 4.996 мың теңге) және 57 мың теңге сомасында төлем жүргізді.

2022 жылда төлемдер жасалмады.

«DSFK арнайы қаржы компаниясы» ЖШС облигациялары

2022 және 2023 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар ішінде «DSFK арнайы қаржы компаниясы» ЖШС құны 31.087 мыңтеңге және тиісінше 12.671 мың теңге облигацияларды өтеді.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша Топ облигациялардың әділ құнын қайта бағалады және қаржы құралдарын қайта бағалаудан түскен кірістер жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте қаржылық кірістер құрамында 65.238 мың теңге мөлшеріндегі кірісті танып (2022 жылда: 75.986 мың теңге), олардың баланстық құнын 411.883 мың теңге мөлшеріндегі кепілдік бойынша берешек сомасына дейін арттырды (23-Ескертпе).

2024 жылдың 3 қаңтарында «Қазақмыс корпорациясы» ЖШС 411.883 мың теңге көлемінде кепілдік төледі.

Басқа да қаржы активтері мынадай валюталарда көрсетілді:

Мың теңгемен	Пайыздық мөлшерлеме	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Теңге	0,01 – 15,5%	28.577.633	49.771.142
АҚШ доллары	2,5 – 5,75%	3.991.191	9.394.094
		32.568.824	59.165.236

12. ПАЙДАЛАНЫЛУЫ ШЕКТЕЛГЕН АҚША ҚАРАЖАТЫ

Мың теңгемен	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Кепілдік міндеттемелер бойынша қайтаруға резервтегі ақша қаражаты	950.649	1.015.833
Қорландыру шоттарындағы ақша қаражаты	898.893	–
Минус: божалды кредиттік шығындарға резерв	(3.486)	(371)
	1.846.056	1.015.462

2023 және 2022 жылдар ішінде кепілдік міндеттемелер бойынша қайтаруға арналған резервтегі ақша қаражатына проценттер есептелмеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

12. ПАЙДАЛАНЫЛУЫ ШЕКТЕЛГЕН АҚША ҚАРАЖАТЫ (жалғасы)

2023 жыл ішінде Компания қызметкерлеріне ипотекалық кредит беруді қаржыландыру шеңберінде «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-да қор жасау депозиті орналастырылды. Есептік кезеңнің соңында депозит сомасы 898.483 мың теңгені, оның ішінде есептелген сыйақы 410 мың теңгені құрады.

Пайдаланылуы шектелген ақша қаражаты бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтің қозғалысы мынадай түрде берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
1 қаңтарға	371	258
Есептеу	3.552	197
Бұрын есептелген резервті қалпына келтіру	(437)	(84)
31 желтоқсанға	3.486	371

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша пайдаланылуы шектелген ақша қаражаты теңгемен көрсетілді.

13. АҚША ҚАРАЖАТЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ БАЛАМАЛАРЫ

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Қысқа мерзімді депозиттер теңгемен	23.483.049	22.775.139
Кері РЕПО операцияларындағы ақша қаражаттары	20.056.276	–
Шетел валютасындағы қысқа мерзімді депозиттер	1.202.172	–
Банктердегі ағымдағы шоттар теңгемен	753.716	4.918.470
Банктердегі шетел валютасындағы ағымдағы шоттар	55.054	48.162
Кассадағы қолма-қол ақша теңгемен	2.870	4.232
Арнайы шоттардағы ақша теңгемен	2	654
Минус: күтілетін кредиттік залалдарға резерв	(24.616)	(183.565)
	45.528.523	27.563.092

Топ әртараптандыру шеңберінде еркін өтімділіктің бір бөлігін ақша нарығының құралдары, мысалы, кері РЕПО сияқтыларды мемлекеттік бағалы қағаздарды кепілге қою арқылы орналастырды.

2023 жыл ішінде Топ қысқа мерзімді депозиттерді банктерде жылдық 2,5-16,1%–пен сонымен қатар банктердің ағымдағы шоттарында жылдық 0,04% орналастырды.

Ақшалай қаражат және олардың баламалары бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтің қозғалысы мынадай түрде берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
1 қаңтарға	183.565	775
Есептеу	109.953	256.739
Бұрын есептелген резервті қалпына келтіру	(268.902)	(73.949)
Есептен шығару	–	–
31 желтоқсанға	24.616	183.565

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша ақша қаражаттары мен олардың баламалары келесі валюталарда көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Теңге	44.280.150	27.514.941
АҚШ доллары	1.248.354	47.775
Ресей рублі	19	14
Еуро	–	1
Басқасы	–	361
	45.528.523	27.563.092

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

14. КАПИТАЛ

SPO бағдарламасы шеңберінде «KEGOC» АҚ ұйымдастырылған бағалы қағаздар нарығында (KASE және AIX) 1.482 теңге бағасымен 15.294.118 дана қарапайым акцияларды қайталама орналастыруды жүзеге асырды. 2023 жылғы 9 қарашада акциялар үшін 22.665.883 мың теңге мөлшерінде төлем алынды. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша жарғылық капитал акциялар шығаруға байланысты консультациялық қызметтердің құнын шегергенде 542.680 мың теңге мөлшерінде ұсынылды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша Компанияның акционерлік капиталы шығарылған 275.294.118 акцияны құрады, оның ішінде жалпы сомасы 148.922.757 мың теңге орналастырылған және толық төленген 275.292.728 акция (2022 жылғы 31 желтоқсанға: шығарылған 260.000.000 акция, оның ішінде жалпы сомасы 126.799.554 мың теңге орналастырылған және толық төленген 259.998.610 акция).

Меншікті сатып алынған акциялар

2016 жылғы қарашада Топ 930 мың теңге жалпы сомасына ашық нарықта орналастырылған 1.390 дана акцияны сатып алды.

Активтерді қайта бағалау резерві

Активтерді қайта бағалау резерві 2022 жылғы 1 желтоқсандағы жай-күй бойынша Топтың ҰЭТ активтерін қайта бағалау нәтижесінде құнның өсуімен ұсынылған (*6-Ескертпе*). 2023 жылғы 31 желтоқсанда жыл ішінде ҰЭТ активтерінің шығып қалуы нәтижесінде активтерді қайта бағалау резервінен бөлінбеген пайдаға ауыстыру 759.281 мың теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде: 464.623 мың теңге).

Дивидендтер

2022 жылғы мамырда акционерлер 2021 жылдың екінші жартыжылдығындағы дивидендтерді бөлуді бекітті. Төлем сомасы Компанияның жай акцияларының барлық ұстаушыларына 13.220.929 мың теңгені құрады, бұл бір жай акцияға есептегенде 50,85 теңге. 13.220.929 мың теңге сомасында дивидендтер 2022 жылғы 17 маусымда төленді.

2022 жылғы қазанда акционерлер 2022 жылғы 1 жартыжылдықтағы таза кірістің 100% -ін, сонымен қатар өткен кезеңдердің бөлінбеген пайдасының бір бөлігін бөлуді бекітті. Төлем сомасы Компанияның жай акцияларының барлық ұстаушыларына 17.014.309 мың теңгені құрады, бұл бір жай акцияға есептегенде 65,44 теңге. Дивидендтер 2023 жылғы 12 қаңтарда төленді.

2023 жылғы мамырда акционерлер 2022 жылғы екінші жартыжылдықтағы таза кірістің 100% -ін, сонымен қатар өткен кезеңдердің бөлінбеген пайдасының бір бөлігін бөлуді бекітті. Төлем сомасы Компанияның жай акцияларының барлық ұстаушыларына 13.153.330 мың теңгені құрады, бұл бір жай акцияға есептегенде 50,59 теңге. Дивидендтер 2023 жылғы 29 мамырда төленді.

2023 жылғы қыркүйекте акционерлер 2023 жылғы бірінші жартыжылдықтағы таза кірістің 87,81%-ін бөлуді бекітті. Төлем сомасы Компанияның жай акцияларының барлық ұстаушыларына 20.212.292 мың теңгені құрады, бұл бір жай акцияға есептегенде 77,74 теңге. 2023 жылғы 31 қазанда «KEGOC» АҚ барлық миноритарлық акционерлерге жалпы сомасы 2.021.132 мың теңге дивидендтер төледі. 2023 жылғы 7 және 12 желтоқсанда «KEGOC» АҚ Самұрық-Қазынаға дивидендтердің қалған бөлігін 18.191.160 мың теңге көлемінде төледі.

Акцияға есептегендегі пайда

Акцияға базалық және бөлінген пайданың сомасы кезең ішіндегі таза пайданы кезең ішіндегі айналыстағы жай акциялардың орташа алынған санына бөлу арқылы есептелген. 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде Топтың айналымдағы жай акцияларының орташа өлшенген саны 262.219.400 дана мөлшерінде болды (2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл бойынша: 259.998.610 дана). 2023 жылғы және 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл бойынша базалық және бөлінген пайда сәйкесінше 165,50 теңге және 102,88 теңгені құрады.

Акцияның баланстық құны

2010 жылғы 4 қазандағы «Қазақстан қор биржасы» АҚ (бұдан әрі – «ҚҚБ») Биржалық кеңесінің шешіміне сәйкес қаржылық есептемеде ҚҚБ бекіткен қағидаларға сәйкес есептелген есептік күнгі бір акцияға (жай және артықшылық берілген) арналған баланстық құн туралы деректер болуы тиіс.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

14. КАПИТАЛ (жалғасы)

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Активтердің жиыны	1.001.785.007	986.612.189
Минус: материалдық емес активтер	(3.163.452)	(3.453.791)
Минус: міндеттемелердің жиыны	(316.065.873)	(333.047.025)
Таза активтер	682.555.682	650.111.373
Жай акциялар саны	275.292.728	259.998.610
Акцияның баланстық құны, теңгемен	2.479	2.500

15. ҚАРЫЗДАР

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Халықаралық қайта құру және даму банкі («ХҚДБ»)	6.735.812	12.575.944
Еуропа қайта құру және даму банкі («ЕКДБ»)	-	4.322.713
	6.735.812	16.898.657
12 ай ішінде өтелуі тиіс қарыздардың ағымдағы бөлігін шегергенде	(1.146.917)	(5.530.813)
	5.588.895	11.367.844

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша қарыздар бойынша есептелген және төленбеген сыйақы тиісінше 131.596 мың теңге және 252.227 мың теңгені құрады. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша қарыздарды ұйымдастыру жөніндегі комиссияның амортизацияланбаған бөлігі 32.068 мың теңге және 20.450 мың теңгені құрады.

Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есеппен салыстыру үшін қарыздар бойынша қозғалыс 27-Ескертпеде келтірілген.

Қарыздар келесі валюталарда көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
АҚШ доллары	6.735.812	12.575.944
Еуро	-	4.322.713
	6.735.812	16.898.657

«Қазақстан Ұлттық электр торабын жаңғырту» II кезең

2008 жылы «Қазақстан Ұлттық электр торабын жаңғырту» II кезең жобасын жүзеге асыру үшін келесі кредиттік желілер ашылды:

ЕКДБ 15 (он бес) жыл кезеңге берген 127.500 мың еуро және 75.000 мың еуро сомасына екі кредиттік желі, оның ішінде алғашқы 4 (төрт) жыл жеңілдікті кезең болып табылады. Қарыз бойынша пайыздар банкаралық алты айлық мөлшерлеме бойынша ЕВРОБОР-ға 3,85% маржа қосып есептеледі және жылына екі рет өтеледі. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша қарыз толығымен өтелді.

«Мойнақ ГЭС-інің қуат беру схемасы»

2009 жылы «Мойнақ ГЭС-інің қуат беру схемасы» жобасын жүзеге асыру үшін Топ ХҚДБ 25 (жиырма бес) жылға ұсынған 48.000 мың АҚШ доллары сомасына кредит желісін алды, оның алғашқы 5 (бес) жылы жеңілдікті кезең болып табылады. Кредит желісі Қазақстан Республикасы Үкіметінің кепілдігімен қамтамасыз етілген. Қарыз бойынша проценттер 2023 жылғы 15 қыркүйектен бастап СОФР-дың банкаралық алты айлық мөлшерлемесі және оған спрэд 1,28% қосқан бойынша есептеледі және жылына екі рет өтеледі. 2013 жылғы мамырда ХҚДБ-дан 3.274 мың АҚШ доллары мөлшеріндегі кредиттік желінің игерілмеген бөлігі осы жоба барысында келтірілген нақты шығындардың сомасы күтілгеннен аз болуына байланысты жойылды. 2023 жылғы 14 қыркүйекте Топ 10.000 мың АҚШ доллары сомасында қарызды ішінара-мерзімінен бұрын өтеуді жүргізді. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күйі бойынша қарыз бойынша берешек қалдығы 14.599 мың АҚШ долларын (284 мың теңгеге баламалы) және 26.836 мың АҚШ долларын (12.415.520 мың теңгеге баламалы) құрайды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

16. ОБЛИГАЦИЯЛАР

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Шығарылған облигациялардың номиналды құны	150.941.100	134.941.100
Есептелген купондық сыйақы	7.277.659	6.058.889
Минус: шығарылған облигациялар бойынша дисконт	(1.337.888)	(1.457.789)
Минус: мәміле бойынша шығындар	(81.294)	(89.156)
	156.799.577	139.453.044
12 ай ішінде өтеуге жататын облигациялардың ағымдағы бөлігін шегергенде	(7.277.659)	(6.058.889)
	149.521.918	133.394.155

«Нұрлы Жол» мемлекеттік бағдарламасы аясында Топ «500 кВ Семей – Ақтоғай – Талдықорған – Алма желісін салу» жобасын қаржыландыру мақсатында «Қазақстан қор биржасы» АҚ-да купондық облигациялардың екі траншын орналастыруды жүзеге асырды:

- (а) 2016 жылғы маусым мен тамыз аралығындағы кезеңде Топ Қазақстан Республикасындағы инфляция мөлшерлемесіне тең құбылмалы мөлшерлеменен 47.500.000 мың теңге сомасында купондық облигацияларды плюс өтеу мерзімі 2031 жылға дейінгі 2,9% маржаны орналастырды (тұтыну бағалары индексінің ең төменгі мөлшерлемесі 5% деңгейінде белгіленген). Купондық мөлшерлеме 2022 жылғы 1 қаңтардан бастап 2022 жылғы 26 мамыр аралығында 9,9%-ті, 2022 жылғы 27 мамырдан бастап 2023 жылғы 26 мамыр аралығында жылдық 14,9%-ті, 2023 жылғы 27 мамырдан бастап 2023 жылғы 31 маусым аралығында жылдық 18,9%-ті құрады. Осы транш шеңберіндегі барлық облигацияларды Бірыңғай Ұлттық зейнетақы қоры сатып алды. Облигациялар 111.945 мың теңге көлемінде дисконтпен орналастырылды.
- (б) 2017 жылғы тамызда Топ 36.300.300 мың теңге сомасына 11,5%-ке тең тіркелген мөлшерлеменен купондық облигациялардың екінші траншын орналастырды. Осы транш шеңберіндегі барлық облигацияларды Бірыңғай Ұлттық зейнетақы қоры және басқа да ұйымдар сатып алды.

«KEGOC» АҚ филиалдарының 220-500 кВ ӘЖ-лерін реконструкциялау», «Қазақстан БЭЖ Батыс аймағының электр желісін күшейту. Электр желілік объектілер салу» инвестициялық жобаларын іске асыру мақсатында:

– 2020 жылғы 28 мамырда номиналды құны 9.700.000 мың теңге табыстылығы жылдық 11% болатын, өтеу мерзімі 20235 жылға дейінгі «Қазақстан қор биржасы» АҚ (KASE) сауда алаңында KEGOC облигацияларын орналастыру өтті. Облигациялар 667.593 мың теңге сомасында дисконтпен орналастырылған. Сауда-саттық нәтижесінде тарту көлемі бойынша облигациялардың 89,6%-ін екінші деңгейдегі банктер, 9,9%-ін басқа институционалдық инвесторлар, 0,5%-ін басқа заңды тұлғалар сатып алды.

– 2021 жылғы 27 қаңтарда номиналды құны 8.869.672 мың теңге табыстылығы жылдық 11,62% болатын, өтеу мерзімі 2035 жылға дейінгі KASE сауда алаңында KEGOC облигациялары орналастырылды. Облигациялар 380.267 мың теңге сомасында дисконтпен орналастырылған, орналастыру күніне есептелген купондық сыйақы 159.900 мың теңгені құрады. Сауда-саттық нәтижесінде тарту көлемі бойынша облигациялардың 22,6%-ін брокерлік-дилерлік ұйымдар, 72,8%-ын басқа институционалдық инвесторлар, 4,6%-ін басқа заңды тұлғалар сатып алды.

– 2021 жылғы 21 қазанда KASE сауда алаңында номиналды құны 16.430.328 мың теңге табыстылығы жылдық 11,5% болатын, өтеу мерзімі 2035 жылға дейінгі «KEGOC» АҚ облигациялары орналастырылды. Облигациялар 562.427 мың теңге сомасында дисконтпен орналастырылған, орналастыру күніне есептелген купондық сыйақы 717.159 мың теңгені құрады. Сауда-саттық нәтижесінде тарту көлемі бойынша облигациялардың 86,7%-ын «Еуразиялық Даму Банкі» МҰ және банктер, 13,3%-ін басқа институционалдық инвесторлар сатып алды.

– 2022 жылғы 21 желтоқсанда «Қазақстан қор биржасы» АҚ (KASE) сауда алаңында номиналды құны 16.141.100 мың теңге табыстылығы TONIA мөлшерлемесіне 3% маржасы қосқан тең өтеу мерзімі 2037 жылға дейінгі KEGOC облигацияларын орналастыру өтті. Инвесторлардың негізгі санаттары тұрғысынан алғанда белсенді өтінімдердің жалпы көлемінің 50,4%-ы банктердің үлесіне, 49,6%-ы басқа институционалдық инвесторлардың үлесіне тиесілі болды.

– 2023 жылғы 30 наурызда номиналды құны 16.000.000 мың теңге табыстылығы TONIA мөлшерлемесіне 3% маржасы қосқан тең өтеу мерзімі 2037 жылға дейінгі «Қазақстан қор биржасы» АҚ (KASE) сауда алаңында KEGOC облигациялары орналастырылды. Инвесторлар «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ және Еуропалық қайта құру және даму банкі (ЕКДБ) болды.

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде Топ инвестициялық кірісті шегергенде шығарылған облигациялар бойынша купондық сыйақы бойынша шығындарды 8.013.366 мың теңге мөлшерінде капиталдандырды (2023 жыл: 3.401.402 мың теңге) (23-Ескертпе).

Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есеппен салыстыру үшін облигациялар бойынша қозғалыс 27-Ескертпеде келтірілген.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

17. САУДА ЖӘНЕ БАСҚА ДА КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша сауда және басқа да кредиторлық берешек:

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Негізгі құралдар мен аяқталмаған құрылыс үшін кредиторлық берешек	12.835.004	17.076.998
Сатып алынған электр энергиясы үшін кредиторлық берешек	6.627.773	6.986.171
Қорлар мен көрсетілген жұмыстар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек	2.707.427	2.493.858
Минус: дисконт	(286.058)	(697.311)
	21.884.146	25.859.716
12 ай ішінде өтеуге жататын ағымдағы бөлігін шегергенде	19.721.022	21.713.025
	2.163.124	4.146.691

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша сауда және басқа да кредиторлық берешек мынадай валюталарда көрсетілді:

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Теңге	15.281.107	19.480.873
Ресей рублі	6.542.361	6.325.079
АҚШ доллары	35.910	53.764
Еуро	24.768	–
	21.884.146	25.859.716

Негізгі құралдар мен аяқталмаған құрылыс үшін кредиторлық берешек «Karabatan utility solutions» ЖШС байланысты тарап алдындағы берешекті қамтиды, ол туралы толық ақпарат 26-Ескертпеде ашылған.

18. КОРПОРАТИВТІК ТАБЫС САЛЫҒЫНАН БАСҚА САЛЫҚТАР БОЙЫНША БЕРЕШЕК

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Төлеуге қосылған құн салығы	1.919.100	682.925
Зейнетақы қоры алдындағы міндеттемелер	479.692	401.717
Жеке табыс салығы	425.774	350.859
Әлеуметтік салық	340.388	282.789
Әлеуметтік сақтандыру бойынша міндеттемелер	219.971	185.992
Мүлік салығы	19.920	3.190
Басқасы	21.511	25.624
	3.426.356	1.933.096

19. БАСҚА ДА АҒЫМДАҒЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Қызметкерлер алдындағы міндеттемелер	4.580.092	3.996.978
Басқасы	1.136.022	1.240.113
	5.716.114	5.237.091

Қызметкерлер алдындағы міндеттемелер негізінен жалақы бойынша берешекті және пайдаланылмаған демалыстар бойынша есептелген резервті білдіреді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

20. САТЫП АЛУШЫЛАРМЕН ЖАСАЛҒАН ШАРТТАР БОЙЫНША ТҮСІМ

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
Электр энергиясын жеткізу	105.590.568	151.863.107
ҰЭТ-ты пайдалану бойынша қызметтер	65.012.533	–
Техникалық диспетчерлендіру бойынша қызметтер	34.220.352	32.130.461
Теңгерімдеуші электр энергиясын сатудан түсетін кірістер	19.171.922	–
Электр энергиясын өндіру мен тұтынуды теңгерімдеуді ұйымдастыру жөніндегі қызметтер	16.549.298	20.124.496
Электр энергиясы ағындарының мемлекетаралық сальдосын өтеу мақсатында электр энергиясын сатудан түскен кірістер	8.740.009	10.485.035
Қуатты реттеу бойынша қызметтер	481.092	645.538
Басқасы	2.370.609	2.006.911
	252.136.383	217.255.548

<i>MВт/сағ көлемдерінде</i>	2023 жыл	2022 жыл
Электр энергиясын жеткізу	36.097.732	53.897.849
ҰЭТ-ты пайдалану бойынша қызметтер	35.984.011	–
Техникалық диспетчерлендіру бойынша қызметтер	106.283.762	104.263.919
Теңгерімдеуші электр энергиясын сатудан түсетін кірістер	1.127.203	–
Электр энергиясын өндіру мен тұтынуды теңгерімдеуді ұйымдастыру жөніндегі қызметтер	205.414.931	203.123.771
Электр энергиясы ағындарының мемлекетаралық сальдосын өтеу мақсатында электр энергиясын сатудан түскен кірістер	1.342.338	1.297.672
Қуатты реттеу бойынша қызметтер (МВт)	516	604

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
Түсімді тану мерзімдері		
Тауар белгілі бір уақытта беріледі	8.740.009	10.485.035
Қызметтер уақыт кезеңі ішінде көрсетіледі	243.396.374	206.770.513
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсімнің жиыны	252.136.383	217.255.548

Тұтынушыларға жеңілдіктер Қазақстан Республикасының Табиғи монополияларды реттеу жөніндегі комитетінің бұйрығымен бекітіледі.

21. КӨРСЕТІЛГЕН ҚЫЗМЕТТЕРДІҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
Тозу және амортизация	50.380.059	60.253.195
Электр энергиясының технологиялық шығысы	35.185.787	23.279.882
Электр энергиясы ағындарының мемлекетаралық сальдосын өтеу мақсатында электр энергиясын сатып алу бойынша шығыстар	31.317.122	28.421.668
Еңбекақы төлеу бойынша шығыстар және еңбекақы төлеуге байланысты өзге де аударымдар	30.807.594	24.612.591
Пайдалану және жөндеу шығындары	8.021.154	8.910.057
Салықтар	7.656.776	9.283.619
ҚР ЭТН-де теңгерімдеуші электр энергиясын сатып алуға арналған шығыстар	4.750.406	–
Жүктемені көтеруге қуаттың дайындығын қамтамасыз ету бойынша қызметтер	4.140.042	4.701.427
Қорлар	1.611.784	1.185.808
Қорғау бойынша шығыстар	1.553.273	1.475.501
Басқасы	5.979.607	4.232.137
	181.403.604	166.355.885

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

22. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
Еңбекақы төлеу бойынша шығыстар және еңбекақы төлеуге байланысты өзге де аударымдар	6.061.290	5.134.881
Техникалық қолдау шығындары	1.006.948	577.552
Тозу және амортизация	1.001.940	923.604
Тараптық ұйымдардың қызметтері	772.273	638.305
Корпоративтік табыс салығынан басқа салықтар	244.435	163.872
Консультациялық қызметтер	231.769	251.294
Сақтандыру бойынша шығыстар	112.193	26.169
Іссапар шығыстары	107.309	63.847
Коммуналдық шығыстар	83.414	76.207
Қорлар	67.925	80.542
Директорлар Кеңесі еңбекақысының шығыстары	63.780	67.450
Тренингтер	51.715	41.896
Ескірген қорларға резервті есептеу	79.272	77.931
Басқасы	1.229.164	896.881
	11.113.427	9.020.431

23. ҚАРЖЫЛЫҚ КІРІСТЕР / (ШЫҒЫСТАР)

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
Қаржылық кірістер		
Депозиттер, ағымдағы шоттар және баға белгіленетін облигациялар бойынша пайыздық кіріс	6.439.423	5.620.959
ҚР Ұлттық Банкінің ноталары бойынша кіріс (11-Ескертпе)	1.721.571	600.395
Кері РЕПО операциясы бойынша кіріс	926.356	-
DSFK қаржы құралдарын қайта бағалаудан түскен кіріс (11-Ескертпе)	65.238	75.986
Байланысты тараптардың ұзақ мерзімді дебиторлық берешегі бойынша дисконттың амортизациясы (26-Ескертпе)	64.526	76.925
Өзге де қаржы активтері бойынша дисконт амортизациясы	4.905	-
Басқасы	18.998	-
	9.241.017	6.374.265
Минус: білікті негізгі құралдардың құнына капиталдандырылған пайыздар (6-Ескертпе)	(1.664.543)	(648.150)
	7.576.474	5.726.115
Қаржылық шығыстар		
Облигациялар бойынша купон (27-Ескертпе)	21.942.670	14.222.906
Қарыздар бойынша пайыздар (27-Ескертпе)	625.214	937.558
Дисконттау бойынша шығыстар	539.017	695.916
Банк кепілдіктері жөніндегі комиссия	123.284	703.746
Өзге де қаржы активтері бойынша сыйлықақы амортизациясы	92.728	85.561
Қарызды ұйымдастыру бойынша комиссия амортизациясы (27-Ескертпе)	10.740	680.494
Шығарылған облигациялар бойынша басқа да шығыстар	53.670	18.305
	23.387.323	17.344.486
Минус: білікті негізгі құралдардың құнына капиталдандырылған пайыздар (6-Ескертпе)	(9.677.909)	(4.049.552)
	13.709.414	13.294.934

Дисконттау бойынша шығыстар, негізінен, «Karabatan utility solutions» ЖШС байланысты тарап алдындағы ұзақ мерзімді кредиторлық берешек бойынша дисконттың амортизациясымен ұсынылған (26-Ескертпе).

24. ОҢ БАҒАМДЫҚ АЙЫРМА, НЕТТО

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған кезең ішіндегі теңгенің айырбас бағамының өзгеруі салдарынан Топ 951.337 мың теңге сомасындағы нетто оң бағамдық айырманы таныды (2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде: 114.963 мың теңге нетто теріс бағамдық айырма).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

25. КОРПОРАТИВТІК ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы		
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	14.299.947	13.229.631
Өткен жылдың ағымдағы корпоративтік табыс салығына қатысты түзетулер	230.910	(31.283)
Кейінге қалдырылған салық		
Кейінге қалдырылған салық бойынша жеңілдік	(4.328.614)	(7.477.869)
Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар жиынтығы	10.202.243	5.720.479
Жыл ішінде басқа жиынтық кірістің құрамында танылған баптарға байланысты кейінге қалдырылған табыс салығы		
ҰЭТ активтерін қайта бағалаудан кейінге қалдырылған салық бойынша жеңілдік	-	(20.021.005)

Қазақстан Республикасында 2023 және 2022 жылдары корпоративтік табыс салығының мөлшерлемесі 20%-ды құрады.

Төменде корпоративтік табыс салығы 20% мөлшерлемесінің және жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте ескерілген корпоративтік табыс салығының нақты сомасын салыстырып тексеру берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
Жалғасып жатқан қызметтен салық салуға дейінгі пайда	53.598.632	32.468.088
20% ресми мөлшерлеме бойынша есептелген салық	10.719.726	6.493.618
Күтілетін кредиттік залалдарға резервті қалпына келтіру	(36.515)	(39.370)
Өткен жылдың ағымдағы корпоративтік табыс салығына қатысты түзетулер	230.910	(31.284)
Резидент еместердің күмәнді берешегі бойынша резервті есептеу	255.029	22.141
Бағалы қағаздардан түскен сыйақы түріндегі кіріс	(628.876)	(669.015)
Сатылған бағалы қағаздар бойынша әділ құнның өзгеруінен түсетін кірістер	(171.360)	(77.022)
Басқа тұрақты айырмашылықтар	(166.671)	21.411
Пайда мен залалда көрсетілген корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	10.202.243	5.720.479

Бұдан әрі 2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелердің туындауына әкелетін негізгі уақытша айырмашылықтарға салықтық ықпал көрсетіледі:

<i>Мың теңгемен</i>	Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп		Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	
	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан	2023 жыл	2022 жыл
Дебиторлық берешек	462.861	241.886	220.975	45.652
Есептелген міндеттемелер	870.605	805.685	64.920	195.684
Негізгі құралдар	(120.976.136)	(125.018.855)	4.042.719	7.236.533
Кейінге қалдырылған салық бойынша жеңілдік	-	-	4.328.614	7.477.869
Кейінге қалдырылған таза салық міндеттемелері	(119.642.670)	(123.971.284)	-	-

31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішінде кейінге қалдырылған салық міндеттемелеріндегі өзгерістер келесідей:

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жыл	2022 жыл
1 қаңтарға	(123.971.284)	(151.470.158)
Пайда немесе залал құрамында танылған кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша жеңілдік	4.328.614	7.477.869
БЖК құрамында танылған кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша жеңілдік (4-Ескертпе)	-	20.021.005
31 желтоқсанға	(119.642.670)	(123.971.284)

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

25. КОРПОРАТИВТІК ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)

Топ ағымдағы салық активтері мен ағымдағы салық міндеттемелерін есепке алуға заңды түрде бекітілген құқығы болған жағдайларда ғана салық активтері мен салық міндеттемелерін есепке алуды жүргізеді, ал кейінге қалдырылған салық активтері мен кейінге қалдырылған салық міндеттемелері сол бір салық органы алатын табыс салығына жатады.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша корпоративтік табыс салығы бойынша алдын ала төлем 1.834.225 мың теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 128.400 мың теңге), корпоративтік табыс салығы бойынша берешек болған жоқ (2022 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша 267.335 мың теңгені құрады).

26. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ОПЕРАЦИЯЛАР

Байланысты тараптар Топтың негізгі басқарушы персоналын, Топтың негізгі басқарушы персоналына тікелей немесе жанама түрде қатысудың елеулі үлесі тиесілі ұйымдарды, сонымен қатар Үкімет бақылайтын өзге де кәсіпорындарды қамтиды. Байланысты тараптармен мәмілелер байланысты және үшінші тараптар үшін ұсынылатын тарифтер негізінде ұсынылған кейбір реттеліп көрсетілетін қызметтерді қоспағанда, нарықтық мөлшерлемелерге міндетті түрде сәйкес келмейтін тараптар арасында келісілген шарттарда жүзеге асырылды

Байланысты тараптармен 2023 және 2022 жылдардағы операциялар мыналарды білдіреді:

<i>Мың теңгемен</i>		Самұрық- Қазына тобына кіретін еншілес компаниялар	Самұрық- Қазына қауымдас- тырылған компания- лары	Самұрық- Қазына бірлескен кәсіпорын- дары	Топтың қауымдасқан компания- лары
Қызметтерді сату	2023 жыл	44.805.694	8.299.225	3.043.371	542.910
	2022 жыл	39.817.193	8.352.832	2.463.455	621.219
Қызметтер мен тауарларды сатып алу	2023 жыл	14.170.530	1.767.385	–	30.206
	2022 жыл	25.437.643	1.933.556	12.936	89.968
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша дисконт амортизациясы	2023 жыл	64.525	–	–	–
	2022 жыл	76.925	–	–	–
Ұзақ мерзімді кредиторлық берешек бойынша дисконт амортизациясы	2023 жыл	411.253	–	–	–
	2022 жыл	569.384	–	–	–

Байланысты тараптармен операциядан 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша берешек мынадай:

<i>Мың теңгемен</i>		Самұрық- Қазына тобына кіретін еншілес компаниялар	Самұрық- Қазына қауымдас- тырылған компания- лары	Самұрық- Қазына бірлескен кәсіпорын- дары	Топтың қауымдасқан компания- лары
Қызметтерді сатқаны үшін қысқа мерзімді сауда дебиторлық берешек	2023 жыл	4.344.858	917.520	227.020	50.976
	2022 жыл	4.196.537	706.405	137.722	58.744
Негізгі құралдарды сату үшін басқа да дебиторлық берешек	2023 жыл	562.761	–	–	–
	2022 жыл	694.735	–	–	–
Мүліктік кешен үшін кредиторлық берешек	2023 жыл	4.431.817	–	–	–
	2022 жыл	6.379.501	–	–	–
Сатып алынған қызметтер үшін қысқа мерзімді сауда және басқа да кредиторлық берешек	2023 жыл	277.960	169.819	2.008	–
	2022 жыл	1.446.569	208.615	582	8.821

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

26. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ОПЕРАЦИЯЛАР (жалғасы)

Түсім және өзіндік құн, сауда дебиторлық және кредиторлық берешек

Байланысты тараптарға көрсетілетін қызметтерді сату негізінен электр энергиясын жеткізу, техникалық диспетчерлендіру жөніндегі және электр энергиясын өндіру мен тұтынуды теңгерімдеуді ұйымдастыру жөніндегі көрсетілетін қызметтер, электр қуатының дайындығын ұстап тұру жөніндегі көрсетілетін қызметтер болып табылады. Байланысты тараптардан көрсетілетін қызметтерді сатып алу негізінен байланыс қызметтерін, энергетика саласындағы көрсетілетін қызметтерді, электр энергиясын сатып алуды, электр қуатының дайындығын ұстап тұру жөніндегі көрсетілетін қызметтерді сатып алуды, пошта қызметтерін және бағдарламалық жасақтама бойынша техникалық қолдауды қамтиды.

Басқа да дебиторлық берешек

2015 жылғы 30 қыркүйекте Топ 2.161.476 мың теңге үшін «Қазпочта» АҚ байланысты тарапқа Астана қаласында орналасқан жабдықтар кешені мен іргелес жер учаскелері бар ғимараттар мен құрылыстарды сатты. Сату шартына сәйкес «Қазпочта» АҚ 2027 жылғы маусымға дейін ай сайынғы тең төлемдермен берешекті төлейді. Тиісінше, Топ болашақ ақша ағындарын 10,37% дисконттау мөлшерлемесі бойынша дисконттады. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша «Қазпочта» АҚ-ның дебиторлық берешегі бойынша амортизацияланбаған дисконты 108.594 мың теңге болды (2022 жылғы 31 желтоқсанға: 173.120 мың теңге). 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша дисконтты шегергендегі берешек сомасы 562.761 мың теңгені құрады, онда 382.638 мың теңге сомасы байланысты тараптардың ұзақ мерзімді дебиторлық берешегінің құрамына кірді (2022 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша дисконтты шегергендегі берешек сомасы 694.735 мың теңгені, байланысты тараптардан ұзақ мерзімді дебиторлық берешек сомасы 514.613 теңгені құрады). 2023 жыл ішінде Топ 64.526 мың теңге сомасындағы дисконт амортизациялануынан кірісті таныды (2022 жыл: 76.925 мың теңге) (23-Ескертпе).

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша Топтың «Балқаш ЖЭС» АҚ негізгі құралдарын сатқаны үшін 220.494 мың теңге мөлшерінде (2022 жылғы 31 желтоқсанға: 220.494 мың теңге) дебиторлық берешегі болды. Сату шартына сәйкес «Балқаш ЖЭС» АҚ 2018 жылдың соңына дейін берешегін төлеуі тиіс болатын, алайда 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша берешек өтелмеді. Балқаш ЖЭС құрылысының тоқтатылуына байланысты Топ басшылығы 2018 жылы күтілетін кредиттік залалдарға 100% мөлшерінде резерв есептеу туралы шешім қабылдады.

Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешегіне БКШ жалпы сомасы 2023 жылғы 31 желтоқсанға 421.790 мың теңгені құрады. (2022 жылғы 31 желтоқсанға: 312.336 мың теңге).

Мүліктік кешен үшін кредиторлық берешек

2020 жылдың қараша-желтоқсан айларында Топ байланысты тарап – «Karabatan utility solutions» ЖШС-дан 11.794.689 мың теңгеге мүліктік кешен сатып алды. Сатып алу-сату шартына сәйкес Топ 2025 жылдың 25 наурызына дейін берешекті жыл сайынғы тең төлемдермен төлейді. Тиісінше, Топ болашақ ақша ағындарын 10,25% сыйақының нарықтық мөлшерлемесі бойынша дисконттады. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша «Karabatan utility solutions» ЖШС кредиторлық берешегі бойынша амортизацияланбаған дисконт 286.058 мың теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 697.311 мың теңге).

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша дисконтты шегергендегі берешек сомасы 4.431.817 мың теңгені құрады, оның 2.163.124 мың теңгесі байланысты тараптардан ұзақ мерзімді кредиторлық берешектің құрамына кірді. 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде Топ 411.253 мың теңге сомасындағы ұзақ мерзімді кредиторлық берешек бойынша дисконт амортизациясынан болған шығыстарды таныды.

Басқасы

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша ХҚДБ қарызы бойынша Қазақстан Республикасы Үкіметінің кепілдік сомасы 6.758.169 мың теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсанда: 12.590.206 мың теңге).

Негізгі басқарушы персоналдың сыйақысы және онымен байланысты барлық басқа да шығыстар (салықтар, аударымдар, еңбекке жарамсыздық, еңбек демалысы, материалдық көмек және басқалар) қоса беріліп отырған жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте жалақы бойынша шығыстар құрамына енгізілген 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған кезең ішінде 420.289 мың теңгені құрады. (2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған кезең: 279.176 мың теңге).

Негізгі басқарушы персоналдың сыйақысы негізінен шарттық жалақыдан және операциялық қызмет нәтижелері бойынша сыйақылардан тұрады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

27. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ

Топтың негізгі қаржылық міндеттемелеріне қарыздар, шығарылған облигациялар, сауда және басқа да кредиторлық берешектер жатады. Осы қаржылық міндеттемелердің негізгі мақсаты Топтың операцияларын қаржыландыру болып табылады. Топтың сауда және басқа да дебиторлық берешегі, ақшалай қаражаттары мен олардың баламалары, операциялық қызметі барысында тікелей туындайтын қысқа мерзімді депозиттері, сонымен қатар бағалы қағаздарға инвестициялары бар.

Топ пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекеліне, валюталық тәуекелге, кредиттік тәуекелге және өтімділік тәуекеліне ұшырайды.

Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелі

Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелі – бұл нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруіне байланысты болашақ ақша ағындарының әділ құны қаржы құралы бойынша өзгеріп отыратын тәуекел. Топтың нарықтық проценттік мөлшерлемелердің өзгеру қаупіне ұшырауы, ең алдымен, өзгермелі проценттік мөлшерлемесі бар Топтың ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді борыштық міндеттемелерін білдіреді (15 және 16-Ескертпелер).

Топ қарыздар көрсетілген валютадағы пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруін бақылау арқылы пайыздық мөлшерлеменің өзгеру қаупін шектейді. Барлық басқа параметрлер өзгермеген жағдайда өзгермелі пайыздық мөлшерлеменен қарыздар Топ салық салғанға дейінгі пайдаға келесі әсер етеді:

<i>Мың теңгемен</i>	Базистік тармақтарда / пайызбен арттыру/ азайту*	Салық салынғанға дейінгі пайдаға әсері
2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін		
СОФР	382/(382)	(258.162)/258.162
Қазақстан Республикасындағы инфляция мөлшерлемесі	1%/0%	(795.556)/–
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін		
Либор	245/(245)	(304.180)/304.180
Евробор	136/(136)	(57.818)/57.818
Қазақстан Республикасындағы инфляция мөлшерлемесі	1%/0%	(635.452)/–

* 1 базистік тармақ = 0,01%.

Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруіне сезімталдықты талдау шеңберіндегі базалық тармақтардағы өзгерістер туралы болжамдар қазіргі уақытта байқалатын нарықтық жағдайға негізделеді, ол өткен жылдармен салыстырғанда айтарлықтай үлкен құбылмалылықпен сипатталады.

Валюталық тәуекел

Валюталық тәуекел – бұл валюта бағамдарының өзгеруіне байланысты қаржы құралы бойынша болашақ ақша ағындарының әділ құны өзгеретін тәуекел. Топ шетел валюталарының айырбас бағамдарының өзгеру тәуекеліне ұшырауы, ең алдымен, Топтың қаржылық қызметіне байланысты. Сонымен қатар, Топ айырбас бағамдарының өзгеру қаупіне ұшырауы операциялық қызметпен байланысты (кірістер мен шығыстар Топтың функционалдық валютасынан басқа валютада көрсетілген кезде).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

27. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)

Валюталық тәуекел (жалғасы)

Келесі кестерде барлық басқа параметрлер өзгермеген жағдайда АҚШ доллары мен еуроның айырбас бағамындағы мүмкін болатын өзгерістерге сезімталдықты талдау келтірілген. Топтың басқа валюталардың бағамдарының өзгеру қаупіне ұшырауы маңызды емес.

Мың теңгемен	Айырбас бағамының абсолютті түрде (теңге) артуы/төмендеуі	Валюта бағамының өсуі/ (төмендеуі)	Салық салынғанға дейінгі пайдаға әсері
2023 жылғы 31 желтоқсан			
АҚШ доллары	64,32/(64,32)	14,15%/(14,15%)	(205.330)/205.330
Еуро	65,04/(65,04)	12,95%/(12,95%)	(3.207)/3.207
Рубль	1,44/(1,44)	28,54%/(28,54%)	(1.867.184)/184.867.184
2022 жылғы 31 желтоқсан			
АҚШ доллары	97,16/(97,16)	21%/(21%)	(630.606)/630.606
Еуро	88,67/(88,67)	17,99%/(17,99%)	(777.656)/777.656
Рубль	1,42/(1,42)	22,05%/(22,05%)	(1.867.184)/184.867.184

Кредиттік тәуекел

Кредиттік тәуекел – бұл Топтың қаржылық шығынға ұшырау қаупі, өйткені контрагенттер қаржы құралы немесе клиенттік келісімшарт бойынша өз міндеттемелерін орындамайды. Топ өзінің операциялық қызметімен, ең алдымен, сауда дебиторлық берешегіне (9-Ескертпе) және инвестициялық қызметке, соның ішінде банктердегі депозиттерге және борыштық бағалы қағаздарға инвестициялауға байланысты кредиттік тәуекелге ұшырайды (11, 12 және 13-Ескертпелер).

Сауда дебиторлық берешек

Сатып алушылармен байланысты несиелік тәуекелді басқаруды әрбір бизнес бөлімшесі сатып алушылармен байланысты несиелік тәуекелді басқаруға қатысты Топ белгілеген саясатқа, процедураларға және бақылау жүйесіне сәйкес жүзеге асырады. Құнсыздануды тану қажеттілігі күтілетін кредиттік залалдарды бағалау үшін бағалау резервтерінің матрицасын пайдалана отырып, әрбір есептік күн үшін талданады. Бағалау резервтерінің ставкалары шығындардың пайда болу сипаттамалары ұқсас әр түрлі клиенттік сегменттер топтары үшін төлемді кешіктіру күндерінің санына байланысты есептеледі (яғни өнім түрі бойынша және т.б.). Есептеулер ықтималдықты ескере отырып өлшенген нәтижелерді, ақшаның уақытша құнын және есепті күнге қол жетімді өткен оқиғалар, ағымдағы жағдайлар және болжамды болашақ экономикалық жағдайлар туралы негізделген және расталған ақпаратты көрсетеді.

Қаржы құралдары және ақшалай депозиттер

Банктер мен қаржы институттарындағы шоттардағы қаражаттың қалдықтарымен шартталған кредиттік тәуекелді басқаруды Топтың саясатына сәйкес Топтың Қазынашылығы жүзеге асырады. Артық қаражат тек бекітілген контрагенттердің шоттарына және әрбір контрагент үшін белгіленген кредиттік лимиттер шеңберінде инвестицияланады. Контрагенттер үшін белгіленген кредиттік лимиттерді Топтың Директорлар кеңесі жыл сайын талдайды және оны Топтың қаржы комитеті бекіткеннен кейін бір жыл ішінде өзгертуге болады. Лимиттер тәуекелдердің шоғырлануын азайту және осылайша контрагенттің ықтимал төлемеуі нәтижесінде туындайтын қаржылық шығындарды азайту мақсатында белгіленеді.

Топтың 2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептің құрамдас бөліктері бойынша кредиттік тәуекелге барынша ұшырауы олардың баланстық құнымен көрсетіледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

27. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)

Кредиттік тәуекел (жалғасы)

Келесі кестеде құрылған резервтерді шегергендегі «Standard & Poor's» және «Moody's» агенттіктерінің кредиттік рейтингтерін пайдалана отырып, есепті күнге банктерде орналастырылған ақша қаражаттары, банк депозиттері бойынша сальдо көрсетіледі:

Мың теңгемен	Орналасқан жері	Рейтинг		2023 жылғы	2022 жылғы
		2023 жыл	2022 жыл	31 желтоқсан	31 желтоқсан
«Қазақстандық тұрақтылық қоры» АҚ	Қазақстан	BBB-/тұрақты	–	13.078.167	–
«Forte Bank» АҚ	Қазақстан	BB-/тұрақты	BB-/негативті	10.642.826	6.161.681
«Банк Центр Кредит» АҚ	Қазақстан	BB-/тұрақты	B+/тұрақты	9.279.599	2.612.282
«Қазақстан Халық Банкі» АҚ	Қазақстан	BB+/тұрақты	BB+/тұрақты	7.670.554	14.981.871
ҚР Қаржы министрлігі	Қазақстан	BBB-/тұрақты	–	6.978.109	–
«Jysan Bank» АҚ	Қазақстан	Вa3/позитивті	B+/тұрақты	4.774.152	12.227.652
«Евразиялық Банк» АҚ	Қазақстан	Вa3/позитивті	B/позитивті	18	12
«Москоммерцбанк» КБ (АҚ)	Ресей	–	–	19	6
«Казпочта» АҚ	Қазақстан	–	–	–	9
				52.423.444	35.983.513

Өтімділік тәуекелі

Топ басшылығы өтімділікті басқару және қысқа мерзімді, орта мерзімді және ұзақ мерзімді қаржыландыру талаптарына сәйкес өтімділік тәуекелін басқарудың қажетті жүйесін құрды. Топ өтімділік тәуекелін барабар резервтерді, банктік қарыздарды және қол жетімді несиелік желілерін қолдау, ақшаның болжамды және нақты қозғалысын үнемі бақылау және қаржылық активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдерін салыстыру арқылы басқарады.

Топ қарызды қайта қаржыландыруға қатысты тәуекелдің шоғырлануын бағалады және бұл төмен болады деген қорытындыға келді. Топ қаржыландырудың әр түрлі көздеріне қол жеткізе алады.

Келесі кестелерде Топтың қаржылық міндеттемелері бойынша келісімшарттық мерзімдері шарттық дисконтталмаған ақша ағындары негізінде көрсетіледі.

Мың теңгемен	Талап етілгенге дейін	1-ден 3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1-ден 5 жылға дейін	5 жылдан астам	Барлығы
2023 жылғы 31 желтоқсанға						
Қарыздар	–	617.564	898.891	4.947.843	1.604.485	8.068.783
Облигациялар	–	5.677.742	17.064.593	90.922.289	267.086.396	380.751.020
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	–	17.452.328	2.358.938	2.358.938	–	22.170.204
	–	23.747.634	20.322.422	98.229.070	268.690.881	410.990.007
2022 жылғы 31 желтоқсанға						
Қарыздар	–	4.936.035	1.070.082	5.852.617	8.347.857	20.206.591
Облигациялар	–	4.532.400	13.597.200	72.518.399	240.497.448	331.145.447
Сауда және басқа да кредиторлық берешек	–	19.480.214	2.358.938	4.717.875	–	26.557.027
	–	28.948.649	17.026.220	83.088.891	248.845.305	377.909.065

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

27. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)

Капиталды басқару

Топтың капиталын басқарудың негізгі мақсаты Топтың қарыз бен капитал қатынасын оңтайландыру арқылы акционерлер үшін кірісті барынша арттырумен қатар қызметтің үздіксіздігі қағидатын ұстануды жалғастыра алатынын қамтамасыз ету болып табылады. Топ экономикалық жағдайдағы өзгерістерді ескере отырып, өз капиталын басқарады. Өз капиталын басқару немесе өзгерту үшін Топ акционерлерге дивидендтер төлеуді өзгерте алады, капиталды акционерлерге қайтара алады немесе жаңа акциялар шығара алады. Топ капиталды капиталға қарыздың коэффициентін қолдана отырып басқарады, бұл жалпы қарызға бөлінген қарыз міндеттеме плюс капитал. Топтың міндеті-коэффициентті 0,5-тен жоғары емес деңгейде ұстау. Қарыз барлық қарыздар мен облигацияларды қамтиды. Капитал барлық міндеттемелердің және барлық акционерлік капиталдың сомасына тең.

	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Борыш/капитал	0,16	0,16
<i>Мың теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Қарыздар мен облигациялардың ұзақ мерзімді бөлігі	155.110.813	144.761.999
Қарыздар мен облигациялардың қысқа мерзімді бөлігі	8.424.576	11.589.702
Борыш	163.535.389	156.351.701
Міндеттемелер жиынтығы	316.065.873	333.047.025
Капитал	685.719.134	653.565.164
Капитал және міндеттемелер жиыны	1.001.785.007	986.612.189

Топтың капитал құрылымына *14-Ескертпеде* көрсетілгендей акционерлік капитал, резервтер және бөлінбеген пайда кіреді.

Әділ құн иерархиясы

Топ қаржы құралдарының әділ құнын анықтау және бағалау модельдері бойынша ол туралы ақпаратты ашу үшін келесі иерархияны пайдаланады:

- 1-деңгей: бірдей активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарықтағы бағалардың нарықтық белгіленімдері (қандай да бір түзетулерсіз).
- 2-деңгей: нарықта тікелей немесе жанама түрде көрінетін әділ құнға айтарлықтай әсер ететін барлық бастапқы деректер байқалатын басқа әдістер.
- 3-деңгей: бақыланатын нарықтық ақпаратқа негізделмеген, шағылысатын әділ құнға елеулі әсер ететін бастапқы деректерді пайдаланатын әдістер.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

27. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)

Әділ құн иерархиясы (жалғасы)

Төмендегі кестеде Топтың активтері мен міндеттемелерін әділ құн бойынша бағалау көздерінің иерархиясы келтірілген:

Әділ құны бойынша бағаланатын активтер

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей
Қайта бағаланған негізгі құралдар				
ҰЭТ активтері (6-Ескертпе)	718.550.166	-	-	718.550.166
«DSFK арнайы қаржы компаниясы» ЖШС облигациялары (11-Ескертпе)	411.883	-	-	411.883

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей
Қайта бағаланған негізгі құралдар				
ҰЭТ активтері (6-Ескертпе)	733.464.524	-	-	733.464.524
«DSFK арнайы қаржы компаниясы» ЖШС облигациялары (11-Ескертпе)	377.731	-	-	377.731

Әділ құны ашылатын активтер

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей
Қаржылық активтер				
Басқа да қаржылық активтер (11-Ескертпе)	32.156.941	-	32.156.941	-

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей
Қаржылық активтер				
Басқа да қаржылық активтер (11-Ескертпе)	58.787.505	-	58.787.505	-

Әділ құны ашылатын міндеттемелер

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жылғы 31 желтоқсан	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей
Қаржылық міндеттемелер				
Облигациялар (16-Ескертпе)	156.799.577	-	156.799.577	-
Қарыздар (15-Ескертпе)	6.735.812	-	6.735.812	-

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 31 желтоқсан	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей
Қаржылық міндеттемелер				
Облигациялар (16-Ескертпе)	139.453.044	-	139.453.044	-
Қарыздар (15-Ескертпе)	16.898.657	-	16.898.657	-

2023 жылғы 31 желтоқсанда және 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған кезеңдерде қаржы құралдарының әділ құнының 1, 2 және 3 деңгейлері арасында ауысулар болған жоқ.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

27. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)

Қаржы құралдарының әділ құны

2023 жылғы 31 желтоқсанда және 2022 жылғы 31 желтоқсанда басшылық Топтың қаржы құралдарының сауда дебиторлық және кредиторлық берешегі, өзге де қаржы активтері, ақша қаражаттары және олардың баламалары, пайдалануда шектелген ақша қаражаттары сияқты әділ құны негізінен осы құралдарды өтеудің қысқа мерзімдеріне байланысты олардың баланстық құнына шамамен тең екенін анықтады. Топ шығарған қарыздар мен облигациялар амортизацияланған құны бойынша көрсетіледі, бұл олардың әділ құнына тең.

Қаржылық қызметке байланысты міндеттемелердің өзгеруі

<i>Мың теңгемен</i>	2023 жылғы 1 қаңтарға	Ақша ағындары	Есеп- телген пайыздар	Төленген пайыздар мен комис- сиялар	Валюта бағамда- рының өзгеруі	Басқасы	2023 жылғы 31 желтоқсан
Қарыздар	16.898.657	(9.973.990)	625.214	(760.416)	(64.393)	10.740	6.735.812
Облигациялар	139.453.044	16.867.598	21.942.670	(21.572.501)	-	108.766	156.799.577
Барлығы	156.351.701	6.893.608	22.567.884	(22.332.917)	(64.393)	119.506	163.535.389

<i>Мың теңгемен</i>	2022 жылғы 1 қаңтарға	Ақша ағындары	Есеп- телген пайыздар	Төленген пайыздар	Валюта бағамда- рының өзгеруі	Басқасы	2022 жылғы 31 желтоқсан
Қарыздар	49.493.952	(35.865.915)	937.558	(1.336.740)	2.989.308	680.494	16.898.657
Облигациялар	121.705.499	16.141.100	14.222.906	(12.727.000)	-	110.539	139.453.044
Жалдау бойынша міндеттемелер	111.895	(111.895)	-	-	-	-	-
Барлығы	171.311.346	(19.836.710)	15.160.464	(14.063.740)	2.989.308	791.033	156.351.701

«Басқалары» бағанында қаржылық міндеттемелер бойынша дисконттар мен сыйлықақылардың амортизациясы көрсетілген. Топ төленген пайыздарды операциялық қызметтен түсетін ақша ағындары ретінде жіктейді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

28. ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Қызметгі жүргізу шарттары

Қазақстанда экономикалық реформалар және нарықтық экономиканың талаптарына жауап беретін құқықтық, салықтық және әкімшілік инфрақұрылымды дамыту жалғасуда. Болашақта Қазақстан экономикасының тұрақтылығы осы реформалардың барысына, сондай-ақ экономика, қаржы және ақша-кредит саясаты саласында Үкімет қабылдайтын шаралардың тиімділігіне байланысты болады.

Салық салу

Қазақстан Салық заңнамасы және нормативтік-құқықтық актілер тұрақты өзгерістердің және әртүрлі түсіндірулердің нысанасы болып табылады. Түсімге, шығыстарға және қаржылық есептеменің өзге де баптарына ҚЕХС тәсілі бойынша пікірді қоса алғанда, жергілікті, өңірлік және республикалық салық органдары арасындағы пікірлерде алшақтық жағдайлары жиі кездеседі. Қазіргі уақытта қолданылып жүрген Қазақстан заңдары негізінде анықталған құқық бұзушылықтар үшін айыппұлдар мен өсімпұлдар жүйесі өте қатал. Нәтижесінде салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдар бойынша қосымша есептеулер сомасы 2023 жылғы 31 желтоқсанға есептелмеген шығыстарға жатқызылған сомадан асып кетуі мүмкін.

Басшылық 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша қолданыстағы заңнаманы түсіндіру тиісті болып табылады және Топтың салық бойынша ұстанымы расталады деп санайды.

Кредиттік келісімдердің шарттары

15-Ескертпеде ашып көрсетілгендей, Топ ЕКДБ мен ХҚДБ-мен кредиттік келісімдер жасасты. ЕКДБ-мен кредиттік келісім өтеу кестесіне сәйкес толық орындалуына байланысты, 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша кредиттік келісімнің шарттарын қаржы бөлігінде орындау қажеттілігі жоқ.

Сонымен қатар Топ облигациялар шығарды (*16-Ескертпе*) және келесі ковенанттарды сақтауға міндетті:

- Борыштың EBITDA қатынасы 3:1 аспайды (2023 жылғы 31 желтоқсанға – 1,51);
- Борыштың Капиталға қатынасы 0,6:1 аспайды (2023 жылғы 31 желтоқсанға – 0,24);
- өзін-өзі қаржыландыру коэффициенті кемінде 20% (2023 жылғы 31 желтоқсанға – 59%);
- қарызға қызмет көрсету коэффициенті кемінде 1,2 (2023 жылғы 31 желтоқсанға – 13,8);
- өтімділік кемінде 1:1 (2023 жылғы 31 желтоқсанға – 3,1);
- таза борыштың EBITDA қатынасы 4:1 аспайды (2023 жылғы 31 желтоқсанға – 1,0).

Топ басшылығы облигациялар шығару шарттарында қарастырылған барлық ковенанттар сақталған деп санайды.

Сақтандыру

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша Топ құны 521.802.639 мың теңге өндірістік активтерді сақтандырды. Сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтандыру төлемі сақтандыру сомасы шегінде жүргізіледі. Топ қалған өндірістік активтерді сақтандырған жоқ. Сақтандырудың болмауы активтер құнының азаюын немесе міндеттемелердің туындауын білдірмейтіндіктен, осы шоғырландырылған қаржылық есептемеде мұндай активтердің бүлінуіне немесе жоғалуына байланысты күтпеген шығыстарға ешқандай резерв жасалмаған.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

28. ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)

Шарттық міндеттемелер

220-500 кВ электр жеткізу желілерін реконструкциялау арқылы ұлттық электр торабы жұмысының сенімділігін қамтамасыз ету мақсатында, алдағы жылдары қол жеткізілген және Қазақстан БЭЖ Батыс аймағының тұтынушыларын электрмен жабдықтау сенімділігін арттыру үшін, сонымен қатар өндірістік активтерді жұмыс жағдайында ұстау үшін Топ күрделі инвестициялар жоспарын әзірледі.

Қазақстан Республикасының Табиғи монополиялар туралы заңнамасына сәйкес Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Табиғи монополияларды реттеу комитетінің 2021 жылғы 11 наурыздағы №21-НҚ және Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің 2021 жылғы 7 сәуірдегі №122 бірлескен бұйрығымен «KEGOC» АҚ бес жылдық (2021-2026) инвестициялық бағдарламасы жалпы сомасы 274.760.648 мың теңгеге бекітілген және 100% орындауға жатады. Алайда, «KEGOC» АҚ оған өзгерістер енгізіп, жекелеген іс-шаралардың құны мен өткізу мерзімін түзете алады. «KEGOC» АҚ бес жылдық инвестициялық бағдарламасы Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің 2023 жылғы 30 қарашадағы №431 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Табиғи монополияларды реттеу комитетінің 2023 жылғы 15 желтоқсандағы №157-НҚ бірлескен бұйрығымен түзетілді.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жай-күй бойынша инвестициялық жоспар шеңберінде Топпен жасалған шарттар бойынша күрделі сипаттағы шарттық міндеттемелердің сомасы 95.751.033 мың теңге болды (2022 жылғы 31 желтоқсанда: 57.388.081 мың теңге).

Қызметті реттеу және сот талқылаулары

Электр энергиясын жеткізу, ұлттық электр торабын пайдалану бойынша, электр энергиясын желіге босату мен тұтынуды техникалық диспетчерлендіру және электр энергиясын өндіру-тұтынуды теңгерімдеуді ұйымдастыру бойынша тарифтер

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Табиғи монополияларды реттеу комитетінің (бұдан әрі - ТМРК) 2021 жылғы 16 тамыздағы № 79-ОД бұйрығына сәйкес мынадай тарифтер бекітілді:

- 1) электр энергиясын жеткізу бойынша:
 - 2021 жылғы 1 қазаннан бастап 2022 жылғы 30 қыркүйекке дейін – 2,797 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз);
 - 2022 жылғы 1 қазаннан бастап 2023 жылғы 30 қыркүйекке дейін – 2,848 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз).
- 2) электр энергиясын желіге босатуды және тұтынуды техникалық диспетчерлендіру бойынша:
 - 2021 жылғы 1 қазаннан бастап 2022 жылғы 30 қыркүйекке дейін – 0,306 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз);
 - 2022 жылғы 1 қазаннан бастап 2023 жылғы 30 қыркүйекке дейін – 0,314 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз).
- 3) электр энергиясын өндіру-тұтынуды теңгерімдеуді ұйымдастыру бойынша:
 - 2021 жылғы 1 қазаннан бастап 2022 жылғы 30 қыркүйекке дейін – 0,098 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз);
 - 2022 жылғы 1 қазаннан бастап 2023 жылғы 30 қыркүйекке дейін – 0,102 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз).

ҚР ТМРК 2022 жылғы 22 сәуірдегі №67-НҚ бұйрығымен 2022 жылғы 1 маусымнан бастап 2023 жылғы 31 мамырға дейін қолданысқа енгізіле отырып, «KEGOC» АҚ реттеліп көрсетілетін қызметтеріне уақытша өтемдік тарифтер бекітілді

Көрсетілген бұйрықпен «KEGOC» АҚ ҚР Табиғи монополиялар туралы Заңына сәйкес 2017 және 2018 жылдардың қорытындысы бойынша тарифтік смета шығындарының баптары бойынша қалыптасқан үнемдеу Инвестициялық бағдарламаны іске асыруға бағытталғандығына байланысты сәйкес келмейді. Осылайша, «KEGOC» АҚ тұтынушыларға шығын келтірген жоқ және негізсіз кіріс алған жоқ. Осыған байланысты 2022 жылғы 22 сәуірдегі №67-НҚ бұйрығына «KEGOC» АҚ сот тәртібімен дауласады.

Сот талқылауын қарау кезеңінде осы Бұйрықтың қолданылуы уақытша тоқтатылды.

Егер Топ уақытша өтемдік тарифті қолданған жағдайда, онда Топтың 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы пайдасы 3.245.513 мың теңгеге төмендеген болар еді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕМЕГЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

28. ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)

Қызметті реттеу және сот талқылаулары (жалғасы)

Сот талқылауы кезінде «KEGOC» АҚ-ның 2021-2026 жылдарға арналған реттеліп көрсетілетін қызметтеріне тарифтерді, тарифтік сметаларды бекіту туралы 2021 жылғы 16 тамыздағы № 79-НҚ және 2023 жылғы 22 қыркүйектегі № 133-НҚ бұйрығы қолданылады.

2023 жылғы 22 қыркүйектегі №133-НҚ ТМРК бұйрығымен ұлттық электр торабы арқылы электр энергиясын жеткізу бойынша, ұлттық электр торабын пайдалану бойынша, электр энергиясын желіге босату мен тұтынуды техникалық диспетчерлеу бойынша, электр энергиясын өндіру-тұтынуды теңгерімдеуді енгізу арқылы ұйымдастыру бойынша «KEGOC» АҚ реттеліп көрсетілетін қызметтерге тарифтер мен тарифтік сметалардың өзгерістері бекітілді 2023 жылғы 1 шілдеден бастап қолданысқа енгізіледі:

- 1) ұлттық электр торабы арқылы электр энергиясын жеткізу бойынша мына өлшемде:
 - 2023 жылғы 1 шілдеден бастап 2023 жылғы 30 қыркүйекке дейін – 2,935 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз);
 - 2023 жылғы 1 қазаннан бастап 2024 жылғы 30 қыркүйекке дейін – 3,381 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз);
 - 2024 жылғы 1 қазаннан бастап 2025 жылғы 30 қыркүйекке дейін – 3,492 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз);
 - 2025 жылғы 1 қазаннан бастап 2026 жылғы 30 қыркүйекке дейін – 3,564 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз).
- 2) ұлттық электр торабын пайдалану бойынша мына өлшемде:
 - 2023 жылғы 1 шілдеден бастап 2023 жылғы 30 қыркүйекке дейін – 1,651 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз);
 - 2023 жылғы 1 қазаннан бастап 2024 жылғы 30 қыркүйекке дейін – 1,943 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз);
 - 2024 жылғы 1 қазаннан бастап 2025 жылғы 30 қыркүйекке дейін – 2,002 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз);
 - 2025 жылғы 1 қазаннан бастап 2026 жылғы 30 қыркүйекке дейін – 2,056 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз).
- 3) электр энергиясын желіге босатуды және тұтынуды техникалық диспетчерлендіру бойынша мына өлшемде:
 - 2023 жылғы 1 шілдеден бастап 2023 жылғы 30 қыркүйекке дейін – 0,320 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз);
 - 2023 жылғы 1 қазаннан бастап 2024 жылғы 30 қыркүйекке дейін – 0,339 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз);
 - 2024 жылғы 1 қазаннан бастап 2025 жылғы 30 қыркүйекке дейін – 0,351 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз);
 - 2025 жылғы 1 қазаннан бастап 2026 жылғы 30 қыркүйекке дейін – 0,356 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз).
- 4) электр энергиясын өндіру-тұтынуды теңгерімдеуді ұйымдастыру бойынша мына өлшемде:
 - 2023 жылғы 1 шілдеден бастап 2023 жылғы 30 қыркүйекке дейін – 0,057 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз);
 - 2023 жылғы 1 қазаннан бастап 2024 жылғы 30 қыркүйекке дейін – 0,060 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз);
 - 2024 жылғы 1 қазаннан бастап 2025 жылғы 30 қыркүйекке дейін – 0,064 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз);
 - 2025 жылғы 1 қазаннан бастап 2026 жылғы 30 қыркүйекке дейін – 0,066 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз).

2024 жылғы 9 ақпандағы №25-НҚ ТМРК бұйрығымен ұлттық электр торабы арқылы электр энергиясын жеткізу және ұлттық электр торабын пайдалану бойынша «KEGOC» АҚ реттеліп көрсетілетін қызметтерге тарифтер мен тарифтік сметалардың өзгерістері 2024 жылғы 1 наурыздан бастап төмендегілер қолданысқа енгізілуімен бекітілді:

- 1) ұлттық электр торабы арқылы электр энергиясын жеткізу бойынша 2024 жылғы 1 наурыздан бастап 2024 жылғы 30 қыркүйекке дейінгі кезеңге 3,474 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз) мөлшерінде;
- 2) ұлттық электр торабын пайдалану бойынша 2024 жылғы 1 наурыздан бастап 2024 жылғы 30 қыркүйекке дейінгі кезеңге 1,996 теңге/кВтсағ (ҚҚС-сыз) мөлшерінде.

29. ЕСЕПТІК КҮННЕН KEЙІНГІ ОҚИҒАЛАР

2024 жылғы 31 қаңтарда «Қазақстан БЭЖ Оңтүстік аймағының электр желісін күшейту. Электр желілік объектілерді салу» жобасын қаржыландыру мақсатында Топ пен Азия Даму Банкі (АДБ) арасында қарыздың алдын ала шарттары келісілді. Келісімнің шарттары тек бағыттау сипатта. Келісімнің талаптарына негізгі қарыз шартына қол қойылған күннен бастап 48 айға дейінгі қолжетімділік кезеңімен теңгелік баламада үш траншпен алынатын 130 миллион АҚШ доллары мөлшеріндегі қарыз сомасы кіреді. Сыйақы мөлшерлемесі АБР кешенді шығындарының сомасын және теңгемен жылдық 3% мөлшерінде маржаны қамтитын болады.